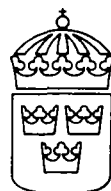

Regeringens proposition 1994/95:161

Regionalpolitik

Prop.
1994/95:161

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 12 april 1995

Mona Sahlin

Anders Sundström
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till delvis omformulerade mål för regionalpolitiken samt förslag och bedömningar beträffande inriktning och utformning av olika regionalpolitiska åtgärder.

En geografiskt i stort sett oförändrad regionalpolitisk problembild med de grundläggande regionala skillnader som funnits sedan länge utgör utgångspunkten för förslagen.

Förslagen är i korthet följande.

En kraftfull och aktiv regionalpolitik har stor betydelse för att skapa sysselsättning och bidrar därför till den tillväxthöjning som är nödvändig för att obalanserna i den svenska ekonomin skall kunna rättas till. Målen för regionalpolitiken skall vara att skapa hållbar tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket. Bärande tema i propositionen är att främja tillväxt, satsa på småföretagen och att koncentrera de regionalpolitiska resurserna till de mest utsatta regionerna.

Propositionen innehåller såväl reformåtgärder som vissa besparingar. Sammantaget kommer regionalpolitiken – i och med medlemskapet i Europeiska unionen – att få ett betydande nettotillskott av resurser.

Följande reformpunkter redovisas:

- Bidrag från EG:s strukturfonder, som innebär ett återflöde på ca 2 500 miljoner kronor per år. Av detta belopp är drygt 1 000 miljoner kronor renodlad regionalpolitik.
- Bättre villkor för småföretag i stödområde 1. Den maximala bidragsnivån för investeringar föreslås höjd till 40 % för små- och medelstora företag.

- Den tidigare beslutade indragningen av medel från Norrlandsfonden föreslås reduceras med 40 miljoner kronor.
- Expertgruppen för forskning om regional utveckling föreslås få särskilda medel för att analysera regionala konsekvenser av EU-medlemskapet.

Dessa åtgärder leder sammantaget till en kraftig förstärkning av resurserna för regionalpolitik. Även regionalpolitiken måste dock bidra i arbetet med sanering av statsfinanserna. Totalt föreslås en minskning av de nationella anslagen med 244 miljoner kronor räknat på en 12-månadersperiod. Räknat på nästa budgetår, som omfattar 18 månader, är besparingen 366 miljoner kronor. Besparingen omfattar följande huvudpunkter:

- Transportstödet föreslås i enlighet med EG-kommissionens regler upphöra utanför det s.k. gleshetsområdet.
- Den tidigare beslutade höjningen av sysselsättningsbidraget föreslås inte genomföras.
- Anslaget för särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder föreslås slopas.

I propositionen understryks vikten av att andra samhällssektorer skall väga in de regionalpolitiska målen i sin verksamhet. Det är den s.k. "stora regionalpolitiken" som avgör om målet om regional balans kan nås. Mot bakgrund av de senaste årens förändringar inom den statliga förvaltningen avser regeringen att göra en kartläggning. I detta arbete skall regionalpolitiska konsekvenser av bl.a. bolagiseringar, privatiseringar och avregleringar kartläggas och analyseras.

En översyn av de regionalpolitiska företagsstöden skall göras och i samband härmed skall försöksverksamhet drivas i några län.

Behovet av långsiktiga strategier i det regionala utvecklingsarbetet understryks. Särskilt viktigt är att uppmärksamma och stödja verksamhet som gynnar kvinnor.

Sammanlagt föreslås att drygt 4,2 miljarder kronor anvisas för regionalpolitiska åtgärder budgetåret 1995/96.

1	Förslag till riksdagsbeslut.	4
2	Lagtext	5
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Den regionala utvecklingen	10
5	Mål och riktlinjer för regionalpolitiken m.m.	13
5.1	Regionalpolitikens mål och riktlinjer för det regionalpolitiska arbetet	13
5.2	Nya möjligheter genom medlemskapet i Europeiska unionen	16
6	Utfall av de särskilda regionalpolitiska medlen	17
6.1	Länsstyrelsernas projektverksamhet	17
6.2	Företagsinriktade åtgärder	19
7	Olika samhällssektorsers betydelse för den regionala utvecklingen	26
8	Regionalt utvecklingsarbete för tillväxt	27
8.1	Strategi-, program- och projektarbete	27
8.2	Strukturfondsprogram	29
9	Företagsinriktade åtgärder	34
9.1	Utgångspunkter	34
9.2	Tillväxtinriktade stödformer	40
9.2.1	Lokaliseringsstöd	40
9.2.2	Utvecklingsbidrag	42
9.2.3	Sysselsättningsbidrag	43
9.3	Driftstöd	44
9.3.1	Nedsatta socialavgifter	44
9.3.2	Transportstöd	47
9.4	Stiftelsen Norrlandsfonden	48
9.5	Fortsatt förändringsarbete	50
10	Anslagsfrågor	51
11	Författningskommentar till förslaget till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter	63
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1995	65

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen om nedsättning av socialavgifter (1990:912),
2. godkänner det som regeringen förordar om målen för regionalpolitiken (avsnitt 5),
3. godkänner det som regeringen förordar om lokaliseringsstöd (avsnitt 9.2.1),
4. godkänner det som regeringen förordar om utvecklingsbidrag (avsnitt 9.2.2),
5. godkänner det som regeringen förordar om sysselsättningsbidrag (avsnitt 9.2.3),
6. godkänner det som regeringen förordar om nedsatta socialavgifter (avsnitt 9.3.1),
7. godkänner det som regeringen förordar om transportstöd (avsnitt 9.3.2),
8. godkänner det som regeringen förordar om Norrlandsfondens finansiering m.m. (avsnitt 9.4),
9. till *Lokaliseringsbidrag m.m.* för budgetåret 1995/96 anvisar ett reservationsanslag på 450 000 000 kr,
10. till *Regionala utvecklingsinsatser m.m.* för budgetåret 1995/96 anvisar ett reservationsanslag på 1 988 625 000 kr,
11. medger att statlig kreditgaranti för lån till företag på landsbygden och för lån till kommersiell service får beviljas i sådan omfattning att det sammanlagda beloppet för utestående garantier som beslutats efter den 1 juli 1985 uppgår till högst 290 000 000 kr,
12. till *Täckande av förluster på grund av kreditgarantier till företag på landsbygden m.m.* för budgetåret 1995/96 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr,
13. till *Ersättning för nedsättning av socialavgifter* för budgetåret 1995/96 anvisar ett förslagsanslag på 693 000 000 kr,
14. till *Sysselsättningsbidrag* för budgetåret 1995/96 anvisar ett förslagsanslag på 300 000 000 kr,
15. till *Transportstöd* för budgetåret 1995/96 anvisar ett förslagsanslag på 430 000 000 kr,
16. till *Glesbygdverket* för budgetåret 1995/96 anvisar ett ramanslag på 30 930 000 kr,
17. till *Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU)* för budgetåret 1995/96 anvisar ett ramanslag på 12 075 000 kr,
18. till *Lokaliseringslån* för budgetåret 1995/96 anvisar ett reservationsanslag på 1 000 kr,
19. till *Europeiska regionala utvecklingsfonden* för budgetåret 1995/96 anvisar ett förslagsanslag på 338 000 000 kr.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter¹

*dels att 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 9 § skall utgå,
dels att 1, 3 och 6 §§ skall ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 11 § skall lyda "Bestämmelser för områden enligt 1 § tredje stycket—.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag ges föreskrifter om stöd till näringslivet m.m. genom nedsättning *helt eller delvis* av socialavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

I denna lag ges föreskrifter om stöd till näringslivet m.m. genom nedsättning av socialavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

Stödet ges i den omfattning som framgår av 6–8 §§ till näringslivet m.m. i Arjeplogs, Arvidsjaur, Gällivare, Haparanda, Jokkmokks, Kalix, Kiruna, Pajala, Övertorneå kommuner i Norrbottens län, Dorotea, Malå, Sorsele, Storums, Vilhelmina och Åsele kommuner samt Björksele församling i Lycksele kommun i Västerbottens län, Bergs, Härjedalens, Ragunda och Strömsunds kommuner, Håsjö och Hällesjö församlingar i Bräcke kommun, Alsens, Föllinge, Hotagens, Laxsjö och Offerdals församlingar i Krokoms kommun samt Kalls församling i Åre kommun i Jämtlands län, Edsele, Junsele, Ramsele och Ådals-Lidens församlingar i Sollefteå kommun samt f.d. Solbergs kyrkobokföringsdistrikt i Örnköldsviks kommun i Västernorrlands län (*stöd-område 1*).

¹ Lagen omtryckt 1994:548.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1991:1843.

Stödet ges också i den omfattning som framgår av

1. 9 och 10 §§ till näringslivet i Bodens, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommuner i Norrbottens län,

2. 11-13 §§ till näringslivet m.m. i Bjurholms, Norsjö och Vindelns kommuner och Lycksele kommun, med undantag av Björksele församling, samt Fällfors, Jörns och Kalvträsk församlingar i Skellefteå kommun i Västerbottens län, Näs och Häggenås församlingar i Östersunds kommun och Näskotts församling i Krokoms kommun, Bräcke kommun, med undantag av Håsjö och Hällesjö församlingar, Åre kommun, med undantag av Kalls församling, i Jämtlands län, Sollefteå kommun, med undantag av Edsele, Junsele, Ramsele och Ådalslidens församlingar, och Ånge kommun samt Holms och Lidens församlingar i Sundsvalls kommun och Anundsjö församling, med undantag av f.d. Solbergs kyrkobokföringsdistrikt, och Björna, Skorpeds och Trehörningsjö församlingar i Örnsköldsviks kommun i Västernorrlands län, Ljusdals kommun i Gävleborgs län, Transtrands och Lima församlingar i Malungs kommun samt Särna och Idre församlingar i Älvdalens kommun i Kopparbergs län, Norra Finnskoga, Södra Finnskoga och Dalby församlingar i Torsby kommun i Värmlands län.

Stödet ges också i den omfattning som framgår av

11-13 §§ till näringslivet m.m. i Älvsbyns kommun, Edefors och Gunnarsbyns församlingar i Bodens kommun samt f.d. Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt i Piteå kommun i Norrbottens län, Bjurholms, Norsjö och Vindelns kommuner och Lycksele kommun, med undantag av Björksele församling, samt Fällfors, Jörns och Kalvträsk församlingar i Skellefteå kommun i Västerbottens län, Näs och Häggenås församlingar i Östersunds kommun och Näskotts församling i Krokoms kommun, Bräcke kommun, med undantag av Håsjö och Hällesjö församlingar, Åre kommun, med undantag av Kalls församling, i Jämtlands län, Sollefteå kommun, med undantag av Edsele, Junsele, Ramsele och Ådalslidens församlingar, och Ånge kommun samt Holms och Lidens församlingar i Sundsvalls kommun och Anundsjö församling, med undantag av f.d. Solbergs kyrkobokföringsdistrikt, och Björna, Skorpeds och Trehörningsjö församlingar i Örnsköldsviks kommun i Västernorrlands län, Ljusdals kommun i Gävleborgs län, Transtrands och Lima församlingar i Malungs kommun samt Särna och Idre församlingar i Älvdalens kommun i Kopparbergs län, Norra Finnskoga, Södra Finnskoga och Dalby församlingar i Torsby kommun i Värmlands län.

Lagen tillämpas på socialavgifter som är hänförliga till arbete inom sådan verksamhet som är stödberättigad enligt 6, 9 eller 11 §.

Lagen tillämpas på socialavgifter som är hänförliga till arbete inom sådan verksamhet som är stödberättigad enligt 6 eller 11 §.

Verksamhet inom stålindustri som omfattas av Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen är inte stödberättigad enligt denna lag.

En arbetsgivare eller en försäkrad vars verksamhet huvudsakligen hänför sig till *sådan verksamhet som anges i de paragraferna*, skall beviljas nedsättning av avgifter för hela sin verksamhet om övriga förutsättningar för detta är uppfyllda. Om verksamheten bara i mindre omfattning hänför sig till sådan verksamhet, får nedsättning beviljas endast om

En arbetsgivare eller en försäkrad vars verksamhet huvudsakligen hänför sig till *stöd-berättigad verksamhet*, skall beviljas nedsättning av avgifter för hela sin verksamhet om övriga förutsättningar för detta är uppfyllda. Om verksamheten bara i mindre omfattning hänför sig till sådan verksamhet, får nedsättning beviljas endast om

1. arbetsgivaren eller den försäkrade påverkas på grund av lagens bestämmelser i mer betydande grad av konkurrens, och

2. den del av verksamheten som berättigar till nedsättning kan avgränsas från den övriga.

I fall som avses i *andra* stycket andra meningen får nedsättning beviljas endast efter särskild prövning av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Nedsättning får beviljas bara för den del av avgifterna som hänför sig till den nedsättningsberättigade verksamheten.

I fall som avses i *tredje* stycket andra meningen får nedsättning beviljas endast efter särskild prövning av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Nedsättning får beviljas bara för den del av avgifterna som hänför sig till den nedsättningsberättigade verksamheten.

6 §

Inom stödområdet är följande verksamheter stödberättigade:

1. gruvor och mineralbrott, med undantag för malmgruvor,
2. tillverkning, med undantag av tillverkning inom massa- och pappersindustri samt järn-, stål- och ferrolegeringsverk,
2. tillverkning, med undantag av tillverkning inom massa- och pappersindustri samt *järnverk, stålverk* och ferrolegeringsverk,
3. produktionsvaruinriktad partihandel,
4. uppdrags-, uthyrnings- och reparationsverksamhet,
5. hotell-, pensionats- och campingverksamhet eller
6. restaurang- och kaféverksamhet som bedrivs i kombination med hotell-, pensionats- eller campingverksamhet,
7. renhållnings-, städnings- och tvätteriverksamhet,
8. rekreationsverksamhet och kulturell serviceverksamhet, med undantag av biblioteksverksamhet,
9. jord- och skogsbruk, trädgårdsskötsel, jakt och fiske,
10. verksamhet som bedrivs av ideella, kulturella och religiösa organisationer, samt intresseorganisationer,
11. annan personlig serviceverksamhet, med undantag av verksamhet vid varmbadhus.

-
1. Denna lag träder ikraft den 1 januari 1996.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

Våren 1994 fattade riksdagen sitt senaste beslut om regionalpolitiken (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366).

Sedan dess har ett par väsentliga förändringar skett som påverkar förutsättningarna för regionalpolitiken.

Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen fr.o.m. den 1 januari 1995 innebär bl.a. att vi omfattas av gemenskapens struktur- och regionalpolitik. Detta innebär att väsentliga resurser för bl.a. regionalpolitiska åtgärder tillförs Sverige, samtidigt som delvis nya krav ställs på det regionala utvecklingsarbetet.

Redan i anslutningsförhandlingarna avgränsades den mest prioriterade regionen, den s.k. mål 6-regionen och beslutades preliminärt hur stort belopp som den skulle tillföras från strukturfonderna m.m.. Regeringen överlämnade i december 1994 ett förslag till EG-kommissionen om hur strukturfondsmedlen bör fördelas mellan de övriga målen samt om avgränsning av regioner som bör omfattas av målen 2 och 5b. Den 22 mars 1995 fattade kommissionen sitt preliminära beslut härom. Därmed är vissa förutsättningar för det regionalpolitiska utvecklingsarbetet klarlagda. Den 5 april 1995 beslutade kommissionen vidare om riktlinjer för arbetet med de s.k. gemenskapsinitiativen, vilka bl.a. omfattar gränsregionalt samarbete inom ramen för strukturfonderna.

Saneringen av den svenska statsbudgeten, som för närvarande är den ena av regeringens två huvuduppgifter, måste med nödvändighet beröra alla samhällssektorer. En stor statsskuld och ett fortsatt stort budgetunderskott med åtföljande högt ränteläge drabbar mycket hårt utvecklingsmöjligheterna i hela landet. Även inom regionalpolitiken behöver därför vissa besparingar göras och verksamheten effektiviseras. För beredningsarbetet i övrigt har följande rapporter utgjort underlag:

- Närings- och teknikutvecklingsverkets (NUTEK), Expertgruppens för forskning om regional utveckling (ERU), Glesbygdswerkets, Riksförsäkringsverkets (RFV) samt länsstyrelsernas anslagsframställningar och årsredovisningar.
- Riksrevisionsverkets (RRV) revisionsrapporter.
- 1994 års rapport om den regionala utvecklingen i Sverige, NUTEK (1994:59).
- Statsbudgetens regionala fördelning, NUTEK (B 1994:3).
- Informationsteknologi (IT). En översiktlig regional redovisning, NUTEK (1994:50).
- Regionalt program- och strategiarbete, NUTEK (1994:65).
- Länsstyrelsernas projektverksamhet 1993/94, NUTEK (1994:63).

Dessutom har ett antal skrivelser och rapporter m.m. inkommit från myndigheter, kommuner, företag, organisationer samt enskilda personer.

Det ämnesområde som behandlas i lagen om nedsatta socialavgifter faller under Lagrådets granskningsområde. De föreslagna ändringarna är emellertid av enkel beskaffenhet. Lagrådet behöver därför inte höras.

4 Den regionala utvecklingen

Långsiktiga tendenser

Det finns betydande regionala skillnader mellan olika delar av landet. Norra Sverige har under lång tid drabbats av en betydande utflyttning, främst som följd av en omfattande strukturomvandling inom jord- och skogsbruket. Detta har i sin tur lett till en ogynnsam åldersstruktur med en förhållandevis hög andel äldre. Norrlands kustområden har i dessa avseenden klarat sig väsenligt bättre än inlandet. Norra Sverige, och då främst inlandet, utmärks även av en förhållandevis låg andel sysselsatta inom tillverkningsindustrin och den privata tjänstesektorn samt en hög andel offentligt sysselsatta.

I Mellansverige har främst Bergslagen sedan länge haft betydande arbetsmarknads- och regionalpolitiska problem som följd av en omfattande strukturomvandling inom gruv-, järn- och stålindustrin. Dessa branscher har tidigare betytt mycket för sysselsättningen, vilket gjort att problemen blivit omfattande på många orter inom denna region. Även Bergslagen har därför drabbats av en betydande utflyttning. Avstånds- och gleshetsfaktorn är i denna region något mindre framträdande än i Norrland.

Även inom områden i den södra delen av landet har strukturförändringar inom främst industrin inneburit att regionalpolitiska problem uppstått under olika perioder. Exempel på detta är tekoindustrin i Sjuhäradsbygden, varvsindustrin på främst Västkusten samt bilindustrin på vissa orter. I södra Sverige är Blekinge ett län som under en längre period haft särskilt stora sysselsättningsproblem och en mycket svag befolkningsutveckling. Det geografiska läget med bl.a. närhet till stora marknader gynnar dock i allmänhet dessa områden i jämförelse med Norrland och vissa delar av Bergslagen.

Aktuell utveckling

Beträffande befolkningsutvecklingen i Sverige konstateras i "1994 års rapport om den regionala utvecklingen i Sverige" (R 1994:59) NUTEK bl.a. att utvecklingen i landet följt ett förhållandevis stabilt mönster sedan 1980-talet. Storstadsregionerna och andra stora arbetsmarknadsregioner har haft årliga befolkningsökningar på en halv till en procent medan de små och mellanstora regionerna haft minskningar på ungefär en tredjedels procent per år.

De inrikes flyttningarna varierar enligt NUTEK:s studie kraftigt mellan olika delar av landet. I de från regionalpolitisk synpunkt viktiga yngre åldersgrupperna (15–24 år) går flyttströmmarna mot storstäder samt universitets- och högskoleregioner. Utflyttningen är störst från de regionalpolitiska stödområdena. Generellt gäller också att kvinnorna flyttar i större omfattning än männen i denna åldersgrupp.

NUTEK:s regionala jämförelser av sysselsättningsutvecklingen visar att den kraftiga lågkonjunkturen med åtföljande sysselsättningsminskning slagit hårt i hela landet. Under perioden 1991–1993 har minskningarna legat på mellan 4,3 och 5,4 % per år i samtliga studerade regiontyper.

Denna utveckling har lett till att andelen förvärvsarbetande minskat på ett dramatiskt sätt i hela landet. För män har den på riksnivå gått ned från 83 % år 1988 till 74 % år 1992. Under samma tidsperiod var nedgången något mindre för kvinnor – från 80 % till 73 %. Relativt stora geografiska variationer finns. Således var förvärvsfrekvensen för män 68 % i stödområde 1 år 1992 medan den för kvinnor låg på 71 %. Att kvinnor i detta område har högre förvärvsfrekvens än män är en följd av att kvinnodominerade yrken inom främst offentlig sektor minskat relativt sett mindre än industriarbeten under lågkonjunkturen. Enligt Statistiska centralbyråns (SCB) s.k. arbetskraftsundersökningar har sysselsättningsgraderna fortsatt att falla dramatiskt bland båda könen mellan åren 1992 och 1994. Det handlar om en minskning med mellan fem och sex procentenheter.

Arbetslösheten har utvecklats på följande sätt. Inklusive arbetsmarknadspolitiska åtgärder har andelen personer utanför arbetsmarknaden ökat med omkring 8 procentenheter mellan åren 1990 och 1994 såväl inom stödområde 1 och 2 som i övriga landet. År 1994 var andelen 15,0 % respektive 12,1 % i stödområde 1 och 2 och utanför dessa områden 10,0 %. Riksgenomsnittet var samtidigt 10,2 % av befolkningen inom åldersgruppen 16–64 år. Skillnaderna är väsentligt större mellan enskilda kommuner. År 1994 varierade nivån, med de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna inräknade, mellan 18,9 % (Övertorneå) och 3,8 % (Danderyd).

Länsarbetsnämndernas senaste prognoser uppvisar förhållandevis likartade tendenser bland länen. Arbetslösheten inklusive åtgärder väntas minska och antalet sysselsatta att öka och då främst inom industrin och den del av den privata tjänstesektorn som främst är inriktad mot företagssektorn. Inom flertalet län väntas en fortsatt minskning av sysselsättningen inom den offentliga sektorn. När det gäller byggnadsverksamheten är den regionala bilden något mer splittrad med en ökad sysselsättning i omkring hälften av länen, en stagnation i en fjärdedel och en minskning inom den resterande fjärdedelen. Ovannämnda tendenser kan komma att leda till ökade regionala obalanser på arbetsmarknaden. Detta genom att regioner med en hög andel sysselsatta inom offentlig sektor och inom den del av tjänstesektorn som främst är inriktad mot hushållen kan komma att beröras mer negativt än andra regioner.

Den konjunkturuppgång som inträffat under de senaste åren har framförallt berört den exportinriktade delen av industrin, vilken gynnats av en förhållandevis låg kronkurs. Denna utveckling har dock även medfört positiva effekter för underleverantörer till den exportinriktade industrin och för vissa delar av den privata tjänstesektorn. På sikt kan denna goda utveckling även komma att beröra den mer hemmamarknadsinriktade delen av industrin, vilket i sin tur kan väntas ge positiva spridningseffekter inom den privata tjänstesektorn.

Sverige har idag en tudelad ekonomi. Den mycket goda konjunkturen inom exportsektorn och medlemskapet i den Europeiska unionen ger förutsättningar för nyinvesteringar och nyanställningar inom främst exportindustrin. Den hemmamarknadsinriktade industrins utveckling är mer osäker beroende på den svaga inhemska efterfrågan.

Inom den offentliga sektorn kan fortsatta sysselsättningsminskningar väntas som följd av redan beslutade besparingar. Inom den privata tjänstesektorn kan vissa delar väntas få en mycket positiv utveckling, främst som följd av en fortsatt positiv utveckling för den exportinriktade delen av industrin. Å andra sidan kan en fortsatt svag inhemska efterfrågan bidra till en svag utveckling inom andra delar av den privata tjänstesektorn liksom inom handeln. De regionala mönstren kan här bedömas bli mer splittrade än inom den offentliga sektorn.

Sverige är för närvarande mitt i en teknisk revolution vilket även har regionala implikationer. Informationsteknikens utveckling förändrar produktionens inriktning och har varit en förutsättning för övergången från massproduktion till mer flexibel sådan. Den innebär också att kunskapssinnehållet i varje produkt måste öka i framtiden. Likaså ställs stora krav på en kvalificerad och konkurrenskraftig tjänstesektor.

Den tekniska utveckling och utbyggnad som skett inom informationstekniken under de senaste åren har bl.a. möjliggjort lokalisering av nya verksamheter till de regionalpolitiskt högst prioriterade delarna av landet. Bara för något decennium sedan skulle dylika lokaliseringar knappast ha varit möjliga att genomföra. Denna utveckling har även medfört ökade krav på kompetens hos arbetskraften men samtidigt också möjliggjort för åtskilliga individer, som skaffat sig den erforderliga kompetensen, att kunna få arbete i den egna regionen. Denna utveckling har öppnat helt nya möjligheter för den framtida utvecklingen på arbetsmarknaden inom dessa delar av landet.

5.1 Regionalpolitikens mål och riktlinjer för det regionalpolitiska arbetet

Regeringens förslag: De övergripande målen för regionalpolitiken skall vara uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet så att likvärdiga levnadsvillkor skapas för medborgarna i hela riket.

Skälen för regeringens förslag: En mycket viktig utgångspunkt för regeringens politik är att bygga vidare på den tradition av solidaritet och sammanhållning som präglar det svenska samhället. Sverige har sluppit de skarpa regionala spänningar som inte är ovanliga i vår omvärld. Sammanhållningen och utjämningen mellan olika landsdelar har varit en förutsättning för att tillvarata hela landets resurser. Ett litet land som Sverige har inte råd att mista tillväxtpotentialen i någon del av landet.

Häri ligger också regionalpolitikens viktigaste uppgift – att bidra till sammanhållning och till att alla regioner som ingår i nationalstaten Sverige kan bidra till landets utveckling. Detta är dock självfallet inte en uppgift som enbart regionalpolitiken kan bära. Regionalpolitiska hänsyn ska genomsyra arbetet inom alla politikområden.

Regionalpolitiken ska främja uthållig ekonomisk tillväxt genom att ta vara på befintliga resurser och bygga vidare på naturliga förutsättningar för produktion. I detta avseende har regionalpolitiken samma mål som näringspolitiken.

Dessutom ska regionalpolitiken medverka till en jämn fördelning av välfärden. Det betyder att människor i olika delar av landet ska ha en likvärdig standard.

Regionalpolitiken bör vidare leda till valfrihet genom att göra det möjligt för människor att bo och arbeta i olika delar av landet; i storstäder, större och mindre tätorter och i glesbygd.

De tre målen är alla av samma värde, men likväl finns det i nuvarande situation skäl att särskilt lyfta fram det ekonomiska tillväxtmålet. En balanserad regional utveckling är således ett mycket viktigt instrument för att den starkare tillväxtorienterade politik som regeringen vill driva ska bli framgångsrik. Hela landets resurser måste tas tillvara och alla delar av landet ges möjligheter att utvecklas.

Från samhällsekonomisk synpunkt är det därför viktigt att de nya jobb som nu skapas inte koncentreras till någon enstaka ort eller region samt att alla regioner får en väl differentierad arbetsmarknad. Regional balans främjar samhällsekonomisk tillväxt.

Utifrån de övergripande målen vill regeringen ange följande punkter som riktlinjer för det regionalpolitiska arbetet:

En grundläggande förutsättning för att de regionalpolitiska målsättningarna ska kunna förverkligas är att regionalpolitiska hänsyn genomsyrar hela regeringens arbete. Levnadsförhållandena och möjligheterna för näringslivsutveckling i olika regioner påverkas av betydligt fler omständigheter än arbetsmarknadsdepartementets regionalpolitiska anslag.

Det är många politikområden som måste samverka om vi ska nå regional balans. Beslut om telekommunikationer, statsbidrag till kommunerna, forskning, högre utbildning, insatser inom kulturområdet, energiförsörjning, vägar, järnvägar, riktlinjer för statliga verk och myndigheter m.m. påverkar på olika sätt möjligheterna till regional utveckling.

Det är därför av yttersta vikt att insatserna inom olika sektorer utformas och samordnas på ett sådant sätt att de möjliggör en positiv utveckling i hela Sverige. Sektorssamordning är en viktig ledstjärna i regeringens regionalpolitik. Intet är vunnet i arbetet för regional balans om staten ger med ena handen och tar tillbaka med den andra.

På lokal och regional nivå finns många exempel på hur en effektiv nätverkssamverkan byggts upp. En sådan samverkan är viktig. De formella strukturerna stat, kommun och landsting måste samverka för att på bästa sätt tillvarata samhällets resurser.

Lokal mobilisering

Människors initiativkraft och engagemang för den egna närmiljön är en annan grundläggande faktor för en positiv utveckling av sysselsättning och företagande. Den lokala mobiliseringen är livsnödvändig för landsbygd och glesbygd. För regeringen är det därför angeläget att stödja och underlätta denna verksamhet.

Därför måste det viktigaste perspektivet i regionalpolitiken vara det lokala initiativet och engagemanget. Engagemang och aktivitet underifrån måste uppmuntras och stödjas.

Detta synsätt ställer mycket höga krav på alla inblandade aktörer; lokala föreningar, kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter m.fl.. Det krävs lyhördhet, respekt, delaktighet, samverkan och samordning på varje nivå. Därutöver krävs att man lokalt och regionalt noggrant analyserar hur de lokala förutsättningarna ser ut, fastställer mål för framtiden och bestämmer sig för vilka vägar man skall gå för att nå dessa mål.

Vi tror att genomarbetade utvecklingsplaner kommer att ha ännu större betydelse i framtiden. Det finns exempel på hur planer med ökad integrering av fysisk, ekonomisk, lokal och regional planering resulterat i ett effektivare sätt att hantera samhällets resurser. Dessa goda exempel kan ligga till grund för en förnyad och utvecklad samhällsplanering. I dessa planer måste statens resurser integreras på ett flexibelt sätt och i enlighet med lokala och regionala önskemål.

Med detta synsätt som grund blir statens roll både viktigare och svårare än tidigare. För statens del innebär det att den måste bli bättre på att ta tillvara förslag och idéer från medborgarna. Det leder till ökad decentralisering av resurser, ansvar och befogenheter och ställer krav på samordning, helhetssyn och samverkan mellan många olika aktörer.

Flera undersökningar visar att kvinnorna i stor utsträckning deltar i det lokala utvecklingsarbetet. Kvinnokraften, som utgör en stor del av utvecklingskraften i landsbygd och glesbygd, måste uppmärksammas och stödjas. Insatser för kvinnors företagande kostar mindre per jobb än andra åtgärder.

Det är viktigt att kvinnorna uppmärksammas i regionalpolitiken. Det är alldeles för få åtgärder som är riktade till kvinnor och som gynnar kvinnors verksamhet. I glesbygden råder det idag ett kvinnounderskott och kvinnoflykten har inte kunnat stoppas. Exempel finns tyvärr på att kvinnors engagemang, kvinnliga eldsjälar och kvinnliga insatser inte har tagits tillvara.

Länsstyrelserna bör ha ett stort ansvar för att kvinnor och ungdom ska kunna göra sig gällande i regionalpolitiken.

Koncentration av resurserna

Varje krona i de regionalpolitiska anslagen måste användas så effektivt som möjligt för att bidra till regional balans. Det gäller i synnerhet i ett kärtv statsfinansiellt läge.

Det innebär att resurserna måste koncentreras till de mest utsatta regionerna.

I förhandlingarna mellan Sverige och EG-kommissionen har dessa geografiska områden preciserats mycket noggrant.

Det handlar om målområde 2 (regioner med industrier på tillbakagång), målområde 5b (landsbygdsområden med problem) och målområde 6 (glost befolkade områden).

Denna prioritering kommer att genomsyra även den nationella regionalpolitiken. De regionalpolitiska stöden ska i första hand gå till de regioner som har störst problem.

Regeringens bedömning: EU-medlemskapet innebär nya möjligheter för regionalpolitiken.

Skälen för regeringens bedömning: Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen innebär att nya former för lokalt och regionalt inflytande byggs upp. Nya och spännande samarbetsmönster kan utvecklas inom ramen för strukturfondernas olika målområden. Det innebär att traditionella läns- och kommungränser överskrids och att det blir nya kontaktvägar mellan regioner, regering och EG-kommissionen.

Vidare tillförs regional-, arbetsmarknads- och landsbygdspolitiken nya resurser. Av de ca 2,5 miljarder kronor per år som det handlar om kommer drygt en miljard att gå till programmen för målområdena 2, 5b och 6 – dvs. de mest utsatta regionerna. Därutöver kommer betydande delar av gemenskapsinitiativen, målen 3, 4 och 5a att beröra målområdena 2 och 5. Det innebär att regionalpolitiskt prioriterade regioner kommer att få en stor del av återflödet.

Trots ett kärt statsfinansiellt läge, blir det en kraftig förstärkning av regionalpolitiken. Medlen från EG:s strukturfonder uppväger mer än väl besparingen på 244 miljoner kronor per år i den nationella regionalpolitiken.

Regeringens uppfattning är att det ska finnas ett starkt regionalt och lokalt inflytande vid fördelningen av medlen från EG:s strukturfonder. Den princip som gäller i den nationella regionalpolitiken ska gälla även i EU-sammanhang. Den moderna regionalpolitiken bygger på att ge hjälp till självhjälp – att stödja och uppmuntra lokala och regionala initiativ.

Förutom EU-medlemskapet har även andra förutsättningar ändrats som leder till att regionalpolitiken kräver öppenhet för omtänkande och nya lösningar. Vi tänker bl.a. på de omvälvande förändringarna inom den offentliga sektorn och förskjutningen från varu- till tjänsteproduktion inom den privata sektorn.

Med utgångspunkt i de föreslagna målen och redovisade riktlinjerna kommer regeringen, vilket redovisas i propositionen, att inom olika områden fortsätta eller initiera ett förändringsarbete.

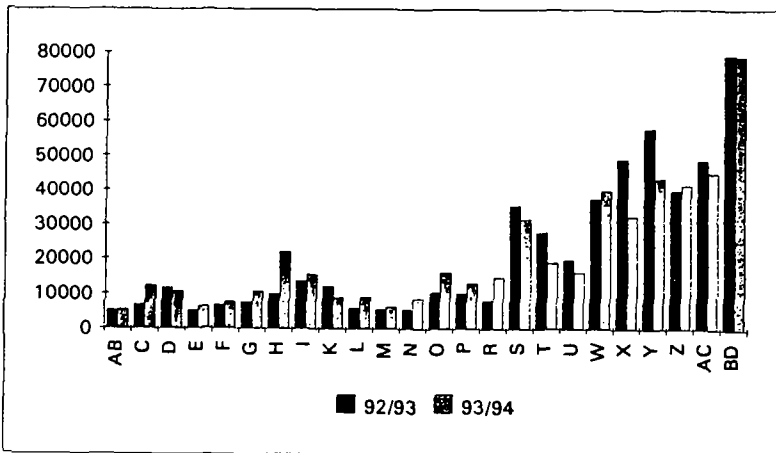
Budgetåret 1993/94 uppgick de regionalpolitiska anslagen på Arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel till knappt 2,6 miljarder kronor. I det följande redovisas utfallen av de olika verksamheter som fått stöd av eller bedrivits med dessa medel.

6.1 Länsstyrelsernas projektverksamhet

Under anslaget C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m., det s.k. länsanslaget, anvisade riksdagen 1 112 miljoner kronor för budgetåret 1993/94. Av dessa använde länsstyrelserna sammanlagt 515 miljoner kronor till projektverksamhet, vilket motsvarar 42 % av anslaget. Medlen fördelades på totalt omkring 2 500 projekt. De sju skogslänen stod för över 60 % av den totala projektverksamheten. Länsstyrelsen i Norrbottens län har beviljat mest medel till projektverksamhet, nästan 80 miljoner kronor. Därefter följer de övriga tre nordligaste länen, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland. Projektverksamheten minskade kraftigast jämfört med budgetåret 1992/93 i Blekinge, Örebro, Gävleborgs och Västernorrlands län. Dessa län använde istället ökade medel till lokaliseringsbidrag och utvecklingsbidrag.

Sammantaget minskade projektverksamheten något under budgetåret 1993/94 i jämförelse med budgetåret 1992/93. Skillnaden är dock marginell. Diagram 1 visar att nio län minskat projektverksamheten mot föregående budgetår. Sju av de nio länen har betydande delar inom stödområdet.

Diagram 1: Medel anslagna för projektverksamhet fördelade på län under budgetåren 1992/93 och 1993/94 (tkr)

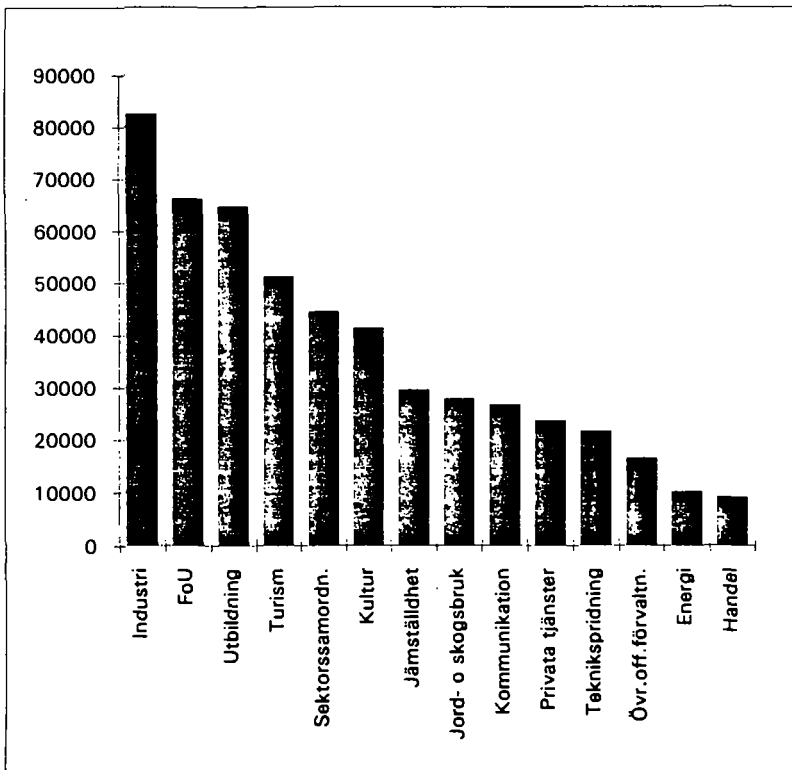
NUTEK redovisar utfallet av verksamheten i en rapport: "Länsstyrelsernas projektverksamhet 1993/94" (R 1994:63).

Av rapporten framgår bl.a. att medlen under budgetåret främst användes till projekt inom industrisektorn, över 82 miljoner kronor, till forskning och utveckling, 66 miljoner kronor, samt till utbildning, 65 miljoner kronor. Jämställdhet och utbildning är de sakområden som ökat mest. Sakområdet kommunikationer har minskat, medan antalet kunskapsspridande projekt ökat. Minst medel har beviljats för handels- och energiprojekt, 9 respektive 10 miljoner kronor.

När det gäller det genomsnittliga beloppet som beviljats ett projekt noteras en relativt jämn bild över sakområdena. Tre sakområden har ett snitt på över 250 000 kronor, nämligen forskning och utveckling, tekniskspridning och kommunikationer. Beloppet är minst för kulturprojekt, 112 000 kronor.

Diagram 2 visar projektmedlens totala fördelning mellan olika sakområden.

Diagram 2: Projektverksamheten fördelad på sakområden under budgetåret 1993/94 (tkr)

I det följande redovisas utfallet av de olika stödformerna under senare år. De stödformer som kan användas i samband med investeringar, lokaliseringsstöd och utvecklingsbidrag redovisas tillsammans.

Förutom de redovisade stödformerna bör nämnas att riksdagen har anslagit 800 miljoner kronor som en temporär insats under innevarande budgetår för särskilda regionala åtgärder för regional utveckling och tillväxt. Dessa medel används till dels ett tillfälligt småföretagsstöd, dels kompetenshöjande och andra företagsinriktade åtgärder.

Lokaliseringsstöd och utvecklingsbidrag

Förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd omfattar lokaliseringsstöd (lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån), utvecklings- och sysselsättningsbidrag samt lån till regionala investmentbolag.

Av följande sammanställning framgår beviljat stöd (exkl. sysselsättningsbidrag och lån till regionala investmentbolag), antal arbetsställen, beräknad sysselsättningsökning samt subvention per nytt arbetstillfälle under de fem senaste budgetåren.

Budgetår	1989/90	1990/91	1991/92	1992/93	1993/94
Antal arbetsställen	732	654	589	538	769
Beviljat stöd (mkr)					
Lokaliseringsbidrag	921	774	645	430	667
m.m. ¹⁾					
Lokaliseringslån	146	94	-	43	125
Summa	1067	868	645	473	792
Beräknad sysselsättningsökning, antal	4494	4239	3386	2473	3865
" , varav kvinnor, antal	1557	1284	1280	743	1242
" , " " , %	35	30	38	30	32
Subvention per nytt arbetstillfälle (tkr) ²⁾	174	169	178	174	170

¹⁾ Inkl. utvecklingsbidrag och de äldre stödformerna investeringsbidrag, offertstöd och regionalpolitiskt utvecklingskapital.

²⁾ I beloppet ingår inte stöd till lokaler för uthyrning. Inte heller lokaliseringssubdrag på sammanlagt 314 miljoner kronor som lämnats till Boliden Mineral AB under budgetåren 1987/88–1989/90 i syfte främst att bevara sysselsättningen vid vissa av bolagets gruvor.

Efterfrågan på regionalpolitiskt företagsstöd var under budgetåret 1993/94 högre än under de två föregående budgetåren. Totalt fick 769 företag (arbetsställen) stöd i samband med investeringar på cirka 2,6 miljarder kronor som skall genomföras under de närmaste åren. Detta är en kraftig uppgång i förhållande till de två föregående budgetåren. Uppgången gäller såväl beräknade investeringskostnader som beviljat stöd och beräknad sysselsättningsökning. Den sammanlagda summan av beviljade lokaliseringssubdrag och utvecklingsbidrag beror, som bl.a. framgår av sammanställningen, till stor del på den ekonomiska konjunktrens utveckling. Subventionen per beräknat nytt arbetstillfälle har, trots inflation och lågkonjunktur, legat på ungefär samma nominella nivå under de senaste åren.

Cirka 3 900 nya arbetstillfällen beräknas bli effekten av de redovisade besluten under budgetåret 1993/94. Till detta skall läggas den beräknade nettoeffekten av sysselsättningsbidraget.

Enligt nämnda förordning skall minst 40 % av det antal arbetsplatser som tillkommer till följd av beviljat lokaliseringsstöd förbehållas vardera könet. Om det finns särskilda skäl får undantag medges från denna bestämmelse.

Såsom framgår av sammanställningen har andelen kvinnor inte under något av de redovisade åren uppgått till kvoteringsregelns angivna 40 %.

Regeringen anser det otillfredsställande att villkoret om könskvotering inte uppfylls. NUTEK har i uppgift att följa den regionalpolitiska stödgivningen och utvärdera de regionalpolitiska stöden till företag. NUTEK har enligt vad vi erfarit också på senare tid ökat sina ansträngningar för att det uppställda målet skall uppnås av samtliga berörda stödgivare.

Av följande sammanställning framgår länsvis beviljat stöd i miljoner kronor budgetåret 1993/94 fördelat på antalet arbetsställen, investeringskostnad, stödform och beräknad sysselsättningsökning.

Län	Antal arbets- ställen	Investe- rings- kostnad	Beviljat stöd		Ber. syssel- sättn.ökn. totalt kv.	
			Bidrag ¹	Lok.- lån		
Östergötlands	7	8,0	2,5	1,0	20	7
Kalmar	25	132,8	24,1	2,3	192	59
Blekinge	63	532,8	90,4	20,8	914	288
Älvsborgs	27	208,9	27,4	3,4	94	32
Skaraborgs	11	28,1	6,7	6,2	66	31
Värmlands	63	307,6	82,5	7,2	281	68
Örebro	38	63,6	19,0	5,0	169	35
Västmanlands	14	43,1	9,2	0,3	49	12
Kopparbergs	45	155,5	34,2	7,7	247	84
Gävleborgs	68	94,6	28,3	6,6	286	95
Västernorrlands	110	295,2	78,6	14,4	288	83
Jämtlands	78	215,5	90,5	22,4	355	149
Västerbottens	148	272,8	95,8	22,7	583	199
Norrbottens	72	215,0	78,3	4,7	323	101
Summa	769	2573,4	667,5	125,0	3865	1242

¹⁾Lokaliserings- och utvecklingsbidrag

Totalt har under budgetåret 1993/94 beviljats 792 miljoner kronor i form av bidrag och lån. Antalet företag som beviljats stöd är högst i Västernorrlands och Västerbottens län. Företag i Blekinge, Jämtlands och Västerbottens län har beviljats det mesta stödet, över 100 miljoner kronor i vardera länet. Den beräknade sysselsättningsökningen är klart

störst i Blekinge län, närmare en fjärdedel av det totala antalet nya arbetstillfällen. Prop. 1994/95:161

Av följande sammanställning framgår fördelningen av antalet arbetsställen, investeringskostnader och beviljat stöd i miljoner kronor, beräknad sysselsättningsökning och subvention per nytt arbetstillfälle på olika stödområden under budgetåret 1993/94.

Stöd- område	Antal arbets- ställen	Inv.- kost- nad	<u>Beviljat stöd</u>		<u>Ber. syssel- sättn.ökn.</u>		Subv./ arb.tillf. (tkr) ²⁾
			Bidrag ¹⁾	Lok. lån	tot.	kv.	
1	158	425,0	186,5	34,7	790	296	236
2	249	916,4	226,2	33,1	1138	342	199
Tillfälligt	358	1183,3	243,1	56,9	1638	566	148
Utanför	4	48,7	11,6	0,0	299	38	39
Totalt	769	2573,4	667,5	124,7	3865	1242	170

¹⁾ Lokaliserings- och utvecklingsbidrag

²⁾ I beloppet ingår inte stöd till lokaler för uthyrning

Under lågkonjunkturen har det tillfälliga stödområdet utökats väsentligt. Det omfattar för närvarande 6,3 % av landets befolkning jämfört med 2,3 respektive 5,0 för stödområdena 1 respektive 2.

Branschmässigt dominerar liksom tidigare verkstadsindustrin vad avser såväl antalet företag, beviljat stöd som beräknad sysselsättningseffekt. 287 företag beviljades stöd på 266 miljoner kronor som beräknas skapa närmare 740 nya jobb inom denna bransch. Tjänsteföretagen tillhör också en bransch som fått mycket stöd. Bidrag och lån har beviljats 116 företag som bedriver uppdragsverksamhet, vilket har skapat en sysselsättningsökning på drygt 500 personer. Till detta kan läggas stöd som beviljats till partihandel och turism som beräknas ge ytterligare närmare 200 nya arbetstillfällen. Stödet till tjänsteföretag har till stor del bestått av utvecklingsbidrag för utgifter i samband med lokalisering av verksamhet till stödområdena.

Även trävaruindustrin har under 1993/94 beviljats jämförelsevis mycket stöd.

Andelen nyetablerade företag låg under budgetåret 1993/94 på samma nivå som under de tre tidigare budgetåren, 17 % av stödföretagen var nyetablerade. Däremot har på senare tid aldrig ett så stort antal nyetablerade företag fått stöd som under budgetåret 1993/94.

En fördelning av de företag som fått stöd under budgetåret 1993/94 efter antal anställda visar att 83 % av företagen hade färre än 20 an-

ställda. Andelen företag i denna storleksklass har trendmässigt ökat under de senaste budgetåren. Prop. 1994/95:161

Beslut om regionalpolitiskt stöd fattades under budgetåret 1993/94 av länsstyrelser, NUTEK och regeringen. Länsstyrelserna svarade under budgetåret för närmare 90 % av alla beslut. Deras andel av det totalt beviljade stödbeloppet uppgick till 440 miljoner kronor eller ca 55 %.

Lokaliseringssamråd med tjänstesektorn

Arbetet med att genom samråd påverka tjänsteföretag att lokalisera till stödområden har gett goda resultat för både företag och regioner.

Syftet med verksamheten är att bredda arbetsmarknaden i de regionalpolitiskt prioriterade regionerna genom etablering av privata tjänsteföretag som använder sig av modern tele- och datateknik. Detta skapar dessutom nya arbetstillfällen för i första hand kvinnor. En grundläggande förutsättning för verksamheten är en väl utbyggd informationsteknisk infrastruktur.

Regeringskansliets aktiva uppsökande samrådsverksamhet började 1987. Sedan dess har beslut fattats av regeringen och SIND/NUTEK om stöd till företag som beräknats leda till drygt 5 100 nya arbetstillfällen i stödområden och stödjepunkter i anslutning till dessa. Av dessa beslut har projekt omfattande ca 200 arbetstillfällen inte kommit till stånd och stöden inte heller utbetalats, medan företag som initierat projekt rörande ca 440 arbetstillfällen försatts i konkurs efter det att stöd beviljats. I de fall företagen försatts i konkurs bevakar NUTEK regelmässigt statens intressen i konkurserna.

Under budgetåret 1993/94 fattades beslut om stöd som beräknas leda till sammanlagt 500 nya arbetstillfällen i tjänsteföretag.

Regeringen avser att uppdra åt NUTEK att också bedriva en uppsökande verksamhet gentemot tjänsteföretag.

Lån till privata regionala investmentbolag

Denna stödform har alltsedan den infördes 1982 haft en begränsad omfattning. Sammanlagt har under åren 117 miljoner kronor beviljats i lån vid etablering av 15 investmentbolag. Under budgetåret 1993/94 beviljades ytterligare ett lån på 10 miljoner kronor.

Glesbygdssöd

Glesbygdssöd lämnades under budgetåret 1993/94 dels i form av stöd till företag (numera landsbygdssöd), dels som stöd till kommersiell service i glesbygd. Sammanlagt beslutade länsstyrelserna om stöd för 320 miljoner kronor, varav 42 miljoner kronor till kommersiell service.

Totalt sett innebar detta en ökning med 15 miljoner kronor jämfört med budgetåret före. Prop. 1994/95:161

Stöd till företag lämnades med 278 miljoner kronor vilket innebar en ökning med ca 10 miljoner kronor jämfört med föregående budgetår. Det var drygt 2 000 småföretag som erhöll denna form av investeringsstöd med en beräknad sysselsättningsökning på över 3 000 arbetstillfällen. Dessutom tryggades sysselsättningen för de 3 800 personer som fanns i företagen vid ansökningstillfället. En tredjedel av företagen fanns inom de areella näringarna. En fjärdedel avsåg företag inom industri och hantverk. Övriga företag fanns främst inom turism och servicenäringar.

Glesbygdssöd i form av stöd till kommersiell service lämnades under budgetåret 1993/94 med ca 45 miljoner kronor, vilket var 7 miljoner kronor högre än under budgetåret före. Hela ökningen avsåg investeringar. Enligt Konsumentverkets beräkningar bidrog stödsatserna under förra budgetåret till att mer än 100 000 hushåll i glesbygden fick sin service säkrad eller förbättrad.

Sysselsättningsbidrag

Sysselsättningsbidrag lämnas enligt gällande regler per kalenderår för ett år i sänder under högst fem år. För att få stöd måste företagen öka sysselsättningen och bibehålla den nya sysselsättningsnivån under hela perioden. Stöd lämnas endast i stödområdena 1 och 2.

Av följande sammanställning framgår beviljat sysselsättningsbidrag för åren 1989–93 fördelat på antalet arbetsställen, årsarbetskrafter och beviljat belopp.

År	1989	1990	1991	1992	1993 ¹
Antal arbetsställen	1457	1375	1195	1301	1225
Antal årsarbetskrafter	8887	8416	6957	6074	5099
Beviljat belopp (mkr)	213	255	212	186	156

¹ Ytterligare beslut kommer att fattas för 1993.

Nedsatta socialavgifter

Systemet med nedsatta socialavgifter är för närvarande inte utformat så att korrekta utfallsdata kan tas fram. Regeringen har givit Riksskatteverket (RSV) i uppdrag att utreda vilka åtgärder som krävs för att man med hjälp av uppgifter från skattemyndigheterna regelbundet skall kunna följa upp nedsättningen av socialavgifter med avseende på geografisk och branschvis fördelning. Verket har nyligen redovisat uppdraget och därvid bl.a. angett att en sådan uppföljning torde kunna genomföras till en relativt låg kostnad fr.o.m. år 1998.

därvid bl.a. angett att en sådan uppföljning torde kunna genomföras till en relativt låg kostnad fr.o.m. år 1998. Prop. 1994/95:161

Transportstöd

Under 1993 utbetalades drygt 293 miljoner kronor i transportstöd. Den geografiska fördelningen på de verksamhetsställen som bedrev verksamhet och som fick stöd år 1993 framgår av följande tabell.

Län	Utbetalt belopp, milj. kr.
Värmlands län	8,4
Kopparbergs län	8,9
Gävleborgs län	11,1
Västernorrlands län	35,3
Jämtlands län	36,6
Västerbottens län	117,2
Norrbottens län	75,7
Summa	293,2

De näringsgrenar som år 1993 var de största stödmottagarna framgår av nedanstående tablå.

Näringsgrenar	Utbetalt belopp, milj. kr.
Trävaruindustri	108,8
Verkstadsindustri	93,1
Kemisk industri	43,9
Livsmedelsindustri	28,2
Övriga	19,2
Summa	293,2

Sammanfattningsvis har enligt regeringens bedömning de regionalpolitiska företagsstöden varit av betydelse för näringslivet och medverkat till att skapa nya arbetstillfällen i regionalpolitiskt utsatta orter och regioner. Genom dessa olika åtgärder har också resurser i form av underutnyttjad arbetskraft och samhällelig infrastruktur kunnat tas till vara på ett sätt som bidragit till ekonomisk tillväxt i hela landet.

7 Olika samhällssektorsers betydelse för den regionala utvecklingen

Regeringens bedömning: Utformningen och inriktningen av politiken inom en rad samhällssektorer, "den stora regionalpolitiken", har stor betydelse för utvecklingen i landets olika delar. De förändringar som skett under senare år bör kartläggas och analyseras.

Skälen för regeringens bedömning: Den statliga politiken inom flera sektorer har de senaste åren genomgått stora förändringar i fråga om styrning, finansiering m.m. Ett flertal bolagiseringar, privatiseringar och avregleringar har genomförts. Detta påverkar på flera sätt situationen i olika delar av landet. I rapporten "Statsbudgetens regionala fördelning" (B 1994:3), NUTEK redovisas också bl.a. att den inkomstutjämnning mellan regioner som, via den "stora regionalpolitiken", skedde under senare delen av 1980-talet har upphört under 1990-talet.

Regeringen avser därför att kartlägga och analysera de regionala konsekvenserna av de senaste årens förändringar i den statliga sektorn. Arbetet ska ge underlag för en bedömning av i vad mån förutsättningarna förändrats för att nå de regionalpolitiska målen. Kartläggningen ska bl.a. belysa hur verksamheten, servicen och tillgängligheten påverkats inom några sektorer som utsatts för stora förändringar. Regionala konsekvenser av bolagiseringar, privatiseringar och avregleringar skall sammanställas och bedömas.

8.1 Strategi-, program- och projektarbete

Regeringens bedömning: Det regionala utvecklingsarbetet bör utgå från en långsiktig strategi. Strategin för länens långsiktiga utveckling skall syfta till ekonomisk tillväxt inom ramen för en hållbar utveckling. Frågor som rör samordning av regional utveckling och övrig samhällsplanering bör ges ökad vikt. För att det regionala utvecklingsarbetet skall bli framgångsrikt krävs en god samverkan mellan länsstyrelse, kommun och landsting samt andra berörda regionala organ. Den regionala projektverksamhet som i fortsättningen kan bedrivas i länen bör ha sin grund i en långsiktig strategi och inriktas mot tillväxt och inomregional balans.

Underlagsrapporter: NUTEK, som bedriver ett långsiktigt arbete för att stödja länen i deras strategiarbete, har hösten 1994 gjort en inventering, "Regionalt program- och strategiarbete" (R 1994:65), av det pågående regionala program- och strategiarbetet. Av rapporten framgår att många län har hunnit långt med sitt arbete. Strategi- och programarbete är en process som sker i samverkan mellan olika aktörer och som syftar till att nå en samsyn kring länets problem och möjligheter. För att strategin för länets utveckling skall kunna genomföras är det enligt NUTEK viktigt att lägga fast en plan för genomförandet.

Skälen för regeringens bedömning: För att skapa en god ekonomisk tillväxt i hela landet krävs fler företag och fler företagare. Nya arbetstillfällen bör i första hand tillkomma i näringslivet och i de små och medelstora företagen. Arbetsmarknads- och regionalpolitiken måste därför i högre utsträckning stimulera tillväxt och arbete. Ett effektivt och långsiktigt regionalt strategi- och programarbete bör som sitt främsta syfte ha att främja den ekonomiska tillväxten. I detta perspektiv blir målet för regionalpolitiken detsamma som för hela näringspolitiken. Regionalpolitikens specifika uppgift är att bidra till att skapa produktiva miljöer för näringslivsutveckling i hela landet.

Det är utomordentligt viktigt att det bedrivs ett långsiktigt strategiarbete i länen. Den s.k. regionberedningen har i sitt slutbetänkande (SOU 1995:27) bl.a. föreslagit att det regionala utvecklingsansvaret förs över från länsstyrelserna till landstingen. Regeringen har inte tagit ställning till de föreslagna ändringarna. De riktlinjer för regionalt utvecklingsarbete som nu lämnas bygger på nuvarande ansvarsfördelning. Det åligger således länsstyrelserna att ansvara för en samordnad strategi och att så långt möjligt genomföra åtgärderna i programform. Regeringen vill understryka vikten av en god förankring och samsyn i strategiarbetet. Arbetet kan bli framgångsrikt endast om länsstyrelser, kommu-

ner och landsting samverkar på ett bra sätt, dels sinsemellan, dels med andra berörda regionala organ.

Prop. 1994/95:161

Regeringen vill också betona behovet av en lokal mobilisering för att frigöra så mycket utvecklingskraft som möjligt. Ett väl förankrat strategiarbete kan bidra till att bryta ned sektorsgränserna och därmed öka effektiviteten i utvecklingsarbetet. Länsstrategin kan också ses som ett viktigt instrument i dialogen mellan den regionala och nationella nivån och för utformningen av den "stora" regionalpolitiken. Ett effektivt och samordnat arbete blir än viktigare när resurserna dras ned inom olika områden. Det statsfinansiella läget accentuerar behovet av att anslagna medel används på ett optimalt sätt.

Behovet av långsiktiga strategier blir vidare starkare genom Sveriges medlemskap i EU bl.a. genom kravet på att utarbeta strukturfondsprogram. Vissa län omfattas till stora delar av ett eller flera strukturfondsområden. Andra län har inga strukturfondsområden och kan samtidigt ha inomregionala obalansproblem. Detta ställer stora krav på avvägningar mellan olika typer av insatser och prioriteringar.

Länsstrategierna bör innehålla tydliga prioriteringar för att främja inomregional balans och sysselsättning. Strategierna kan därmed tjäna som underlag för sådana regionalpolitiska insatser som finansieras med hjälp av anslaget för regionala utvecklingsinsatser.

För att skapa en långsiktigt hållbar utveckling är det viktigt att det i strategierna görs avvägningar mellan den ekonomiska och fysiska planeringen. Regeringen anser det angeläget att insatserna inom detta område på den regionala nivån nu intensifieras. I detta arbete har även de centrala verken en viktig roll.

Som framgår av nästa avsnitt (8.2) och anslagsavsnittet (10) bedömer regeringen att en stor del av de medel som hittills använts för projektverksamhet i framtiden i stor utsträckning kommer att användas för medfinansiering vid genomförandet av strukturfondsprogrammen. Därav följer att de krav på strategier, uppföljning, utvärdering m.m. som gäller för strukturfondsprogram kommer att gälla de projektmedel som används som nationell medfinansiering. Det innebär att riktlinjerna för denna användning av projektmedlen kan behöva omformuleras och preciseras.

Regeringen anser att den kvarvarande projektverksamheten fortsättningsvis bör bedrivas så att kunskap och engagemang kan tas till vara, vilket leder till att en mångfald verksamheter skapas. Därför bör inte riktlinjerna för projektmedlen ändras. Regeringen vill dock betona vikten av att den regionala projektverksamheten grundas på tydliga prioriteringar och inriktas mot tillväxt och inomregional balans.

Regeringens bedömning: Medlen från den EG:s strukturfonder kommer att innebära en avsevärd förstärkning av insatserna i regionalpolitiskt utsatta regioner. Programarbetet kommer att innebära en breddning av det regionala utvecklingsarbetet och en ökad lokal och regional förankring.

Skälen för regeringens bedömning: I medlemskapsförhandlingarna, som avslutades våren 1994, beslöts att inrätta ett nytt mål för EG:s strukturfonder, mål 6, som avser utveckling av glest befolkade regioner. Samtidigt fastställdes den geografiska avgränsningen av en mål 6-region i Sverige och att den skulle tillföras 230 miljoner ecu från strukturfonderna under perioden 1995–1999.

I avtalet om medlemskap bestämdes också att för målen 2–5b samt de s.k. Gemenskapsinitiativen m.m. skulle EU tillföra 1 190 miljoner ecu. Innebörden av dessa mål framgår av följande sammanställning:

Mål 2 Omstrukturering av regioner med industrier på tillbakagång

Mål 3 Bekämpning av långtids- och ungdomsarbetslöshet

Mål 4 Utbildning och kompetensutveckling av arbetskraft vid
nedläggningar och produktionsförändringar inom industrin

Mål 5a Omstrukturering av jordbruket

Mål 5b Utveckling av landsbygden

Sverige överlämnade i slutet av 1994 ett förslag till EG-kommissionen om hur tilldelade medel borde fördelas på de olika målen tillsammans med förslag till geografisk avgränsning av målen 2 och 5b. Samtidigt begärdes att få överföra en viss del av medlen för målen 2–5b till den högst prioriterade regionen dvs. mål 6-området.

EG-kommissionen fattade den 22 mars i år ett preliminärt beslut om medelsfördelningen för samtliga mål samt om den geografiska avgränsningen av mål 2- och 5b-områdena. Innebörden av detta beslut var bl.a. att kommissionen tillmötesgick Sveriges begäran om att få överföra 50

miljoner ecu till mål 6-regionen. Fördelningen på samtliga mål för Prop. 1994/95:161 perioden 1995–1999 framgår av följande tabell.

Mål	EU-medel (miljoner ecu)
2	160
3–4	520
5a	208
5b	138
6 (inkl. initiativ m.m.)	280
Initiativ m.m. (utanför mål 6)	114
Summa	1 420

Vad gäller den geografiska avgränsningen av mål 2 blev den enda avvikelser i förhållande till det svenska förslaget att Karlskrona kommun inte godtogs, medan Surahammars kommun tillkom. Beslutet om 5b-områden överensstämde i sin helhet med Sveriges förslag. Den geografiska avgränsningen framgår av bifogad karta.

Regeringen kommer inom kort att överlämna sina förslag till program för genomförande av åtgärder under 1995–1999 avseende målen 3, 4 och 6 till EG-kommissionen. Vad gäller målen 2 och 5b beslutade regeringen den 23 mars i år om riktlinjer för programarbetet i de olika regionerna. Mål 2- och 5b-områdena har delats upp i vardera fem regioner. Av kartan framgår inte den särskilt avgränsade 5b-regionen Skärgården.

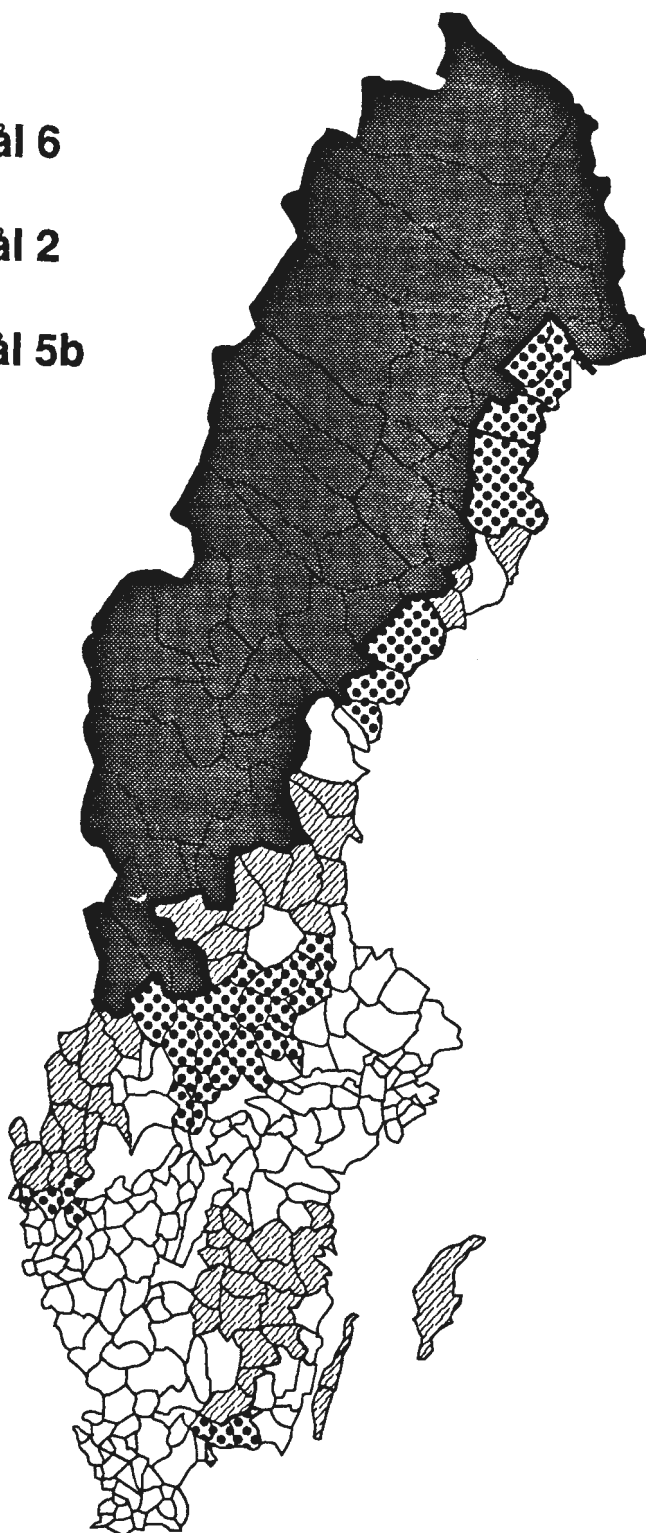
Mål 6

Mål 2

Mål 5b

Regeringen har för avsikt att överlämna programförslag för de flesta av regionerna omkring månadsskiftet maj/juni i år. Programförslag kommer också att lämnas, sannolikt något senare, för de gemenskapsinitiativ som kommissionen utfärdat riktlinjer för. Av den totala strukturfondsramen på 2,5 miljarder kronor per år avsattes 9 % till gemenskapsinitiativ. Den största delen, ca 40 %, kommer att avse INTERREG, som innebär gränsregionalt samarbete längs landgränserna mot Norge och Finland samt över Öresund, Kvarken och Ålands hav.

Totalt sett för de geografiskt avgränsade målen 2, 5b och 6 kommer genomförandet av program och projekt att få en omfattande volym under femårsperioden. Strukturfondsmedlen tillsammans med den nationella medfinansieringen kommer att uppgå till storleksordningen 14 miljarder kronor. Därutöver tillkommer finansieringen från den privata sektorn.

Programmet för mål 6-området

Regeringen uppdrog den 8 december 1994 åt en särskild utredare att leda arbetet med att utarbeta ett program för användningen av medel från strukturfonderna i mål 6-området. Regeringen beslutade också om vissa riktlinjer för arbetet.

Den 16 mars i år överlämnade utredaren ett förslag till utvecklingsplan för mål 6-regionen till regeringen. Programförslaget har utarbetats under bred medverkan från olika intressenter i regionen. Till arbetet har en referensgrupp med främst företrädare för kommunerna och landstingen varit knuten. Programarbetet har inneburit en vitalisering av samarbetet över läns- och kommungränser och mellan företrädare för olika samhällssektorer och andra intressen. Det är viktigt att detta samarbete utvecklas ytterligare i genomförandet av programmet.

Utredaren föreslår att medlen används för insatser inom fem programområden enligt följande:

1. Utveckling av arbete och näringsliv
2. Förstärkning av infrastrukturen
3. Ta tillvara och utveckla mänskliga resurser
4. Varsamt utnyttjande av naturresurserna
5. Utveckling av samekulturen.

Tyngdpunkten i programmet föreslås ligga inom programområde 1.

När det gäller formerna för hur programmet skall genomföras föreslår utredaren en långtgående decentralisering med en genomförandegrupp i vart och ett av de berörda länen. I dessa grupper föreslås kommunerna och landstingen ha en klar majoritet för att arbetet skall få en tydlig lokal och regional förankring.

Efter att ha beretts i regeringen avses förslaget till mål 6-program inom kort att överlämnas till EG-kommissionen för beslut.

Medlen från strukturfonderna kommer att innebära ett betydande tillskott för regionalpolitiska åtgärder. Strukturfondsprogrammen avses både komplettera och förstärka de nationella insatserna. Åtgärder kommer att kunna genomföras inom en rad såväl statliga som kommunala verksamhetsområden. En betydande del av åtgärderna kommer dessutom att vara inriktade på att stimulera tillväxt och utveckling inom den privata sektorn. Bl.a. som en följd av EG:s regler kommer miljöfrågorna att integreras med de regionala utvecklingsfrågorna.

För att strukturfondsmedel skall kunna tillföras olika projekt krävs en nationell medfinansiering. Det innebär att flera statliga myndigheter, liksom berörda kommuner och landsting, kan förstärka sina insatser genom att – inom ramen för de olika programmen – kombinera egna medel med medel från strukturfonderna. Som tidigare nämnts kommer t.ex. medlen för regionala utvecklingsinsatser att kunna utgöra en del av den nationella medfinansieringen. Åtgärder som berör den privata sektorn förutsätter dessutom medfinansiering från berörda företag eller motsvarande.

Regeringen ser för närvarande inte något behov av att göra några omfördelningar inom statsbudgeten med anledning av de strukturfondsprogram avseende målen 6, 2 och 5b, liksom program för gemenskapsinitiativ, som håller på att arbetas fram. En självklar utgångspunkt är dock att återflödet från strukturfonderna skall kunna nyttiggöras fullt ut.

9.1 Utgångspunkter

Regeringens bedömning: De regionalpolitiska företagsstöden fungerar i huvudsak väl med hänsyn till de riktlinjer som nu gäller för dem. Det är utomordentligt viktigt att olika former av företagsstöd främjar den ekonomiska tillväxten i landet. Detta behov, en kvarstående osäkerhet om hur vissa stödformer överensstämmer med EG:s statsstödsregler liksom önskvärldheten av förenklningar och det faktum att tillskotten från EG:s strukturfonder innebär förändrade förutsättningar, medför att det finns anledning att göra en översyn av olika företagsinriktade åtgärder.

Det statsfinansiella läget gör dock att vissa besparingar föreslås ske på de regionalpolitiska företagsstöden. Vid utformningen av besparingarna bör, förutom behovet av att främja den ekonomiska tillväxten, särskilt beaktas utvecklingen i de högst prioriterade stödområdena. Även inom ramen för totalt minskade anslag finns dock utrymme för förbättrade stödåtgärder för särskilt angelägna ändamål.

Underlagsrapporter: Som underlag till den föregående regeringens proposition 1993/94:140 "Bygder och regioner i utveckling" utvärderade NUTEK de regionalpolitiska företagsstöd som funnits tillgängliga under den senaste tjugoårsperioden. Utvärderingarna visade enligt verket att stöden i huvudsak fungerat väl.

Det samlade stödsystemet, med insatser riktade till företagen från olika politikområden, bedöms dock så omfattande att det är svåröverskådligt, vilket leder till brister i samordning och samverkan såväl mellan olika typer av medel som mellan olika aktörer.

Enligt NUTEK framstår både i ett regionalt och nationellt perspektiv de selektiva investeringsstöden, dvs. lokaliserings- och utvecklingsbidrag, som mest effektiva för att skapa långsiktigt livskraftiga företag. Även sysselsättningsbidraget bedöms stimulera företagets tillväxt. Driftstöd bör enligt verket endast förekomma i de långsiktiga stödområdena.

Skälen för regeringens bedömning:*Företagsinriktade åtgärder*

De regionalpolitiska åtgärder som är direkt riktade till företag består främst av ett antal former av företagsstöd. Dessa kan grovt indelas i tillväxtinriktade stöd och driftstöd.

De tillväxtinriktade stöden är för närvarande lokaliseringsstöd (lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån), utvecklingsbidrag, landsbygdsstöd,

lån till privata regionala investmentbolag samt sysselsättningsbidrag. Driftstöd lämnas i form av nedsatta socialavgifter och transportstöd.

Andra företagsinriktade åtgärder är Stiftelsen Norrlandsfondens finansieringsverksamhet och lokaliseringssamrådet med tjänsteföretag.

Som framgått av gjorda utvärderingar fungerar de regionalpolitiska företagsstöden i huvudsak väl i förhållande till givna riktlinjer.

Vi har tidigare redogjort för utfallet av stödverksamheten för de olika stödformerna under senare år (avsnitt 6.2).

Stödområden för företagsstöd

För de regionalpolitiska företagsstöden, exklusive transportstödet, finns för närvarande tre olika stödområden. Dels två långsiktiga stödområden, benämnda stödområde 1 respektive 2, som omfattar ett stort sammanhängande geografiskt område i norra och västra Sverige. Dels är vissa kommuner eller delar av kommuner inplacerade i tillfälligt stödområde. Dessutom kan landsbygdsstöd lämnas, förutom i nämnda stödområden, i glesbygds- och landsbygdsområden.

Omfattningen av stödområdena 1 och 2 har lagts fast genom beslut av riksdagen, senast våren 1994 (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). I stödområde 1 och 2 bor för närvarande 2,3 % respektive 5,0 % av Sveriges befolkning.

Regeringen beslutar om inplacering av områden i tillfälligt stödområde. För närvarande är 27 kommuner eller delar av kommuner inplacerade i tillfälligt stödområde. I dessa områden bor 6,3 % av Sveriges befolkning.

De nämnda stödområdenas nuvarande geografiska omfattning framgår av bifogade karta.

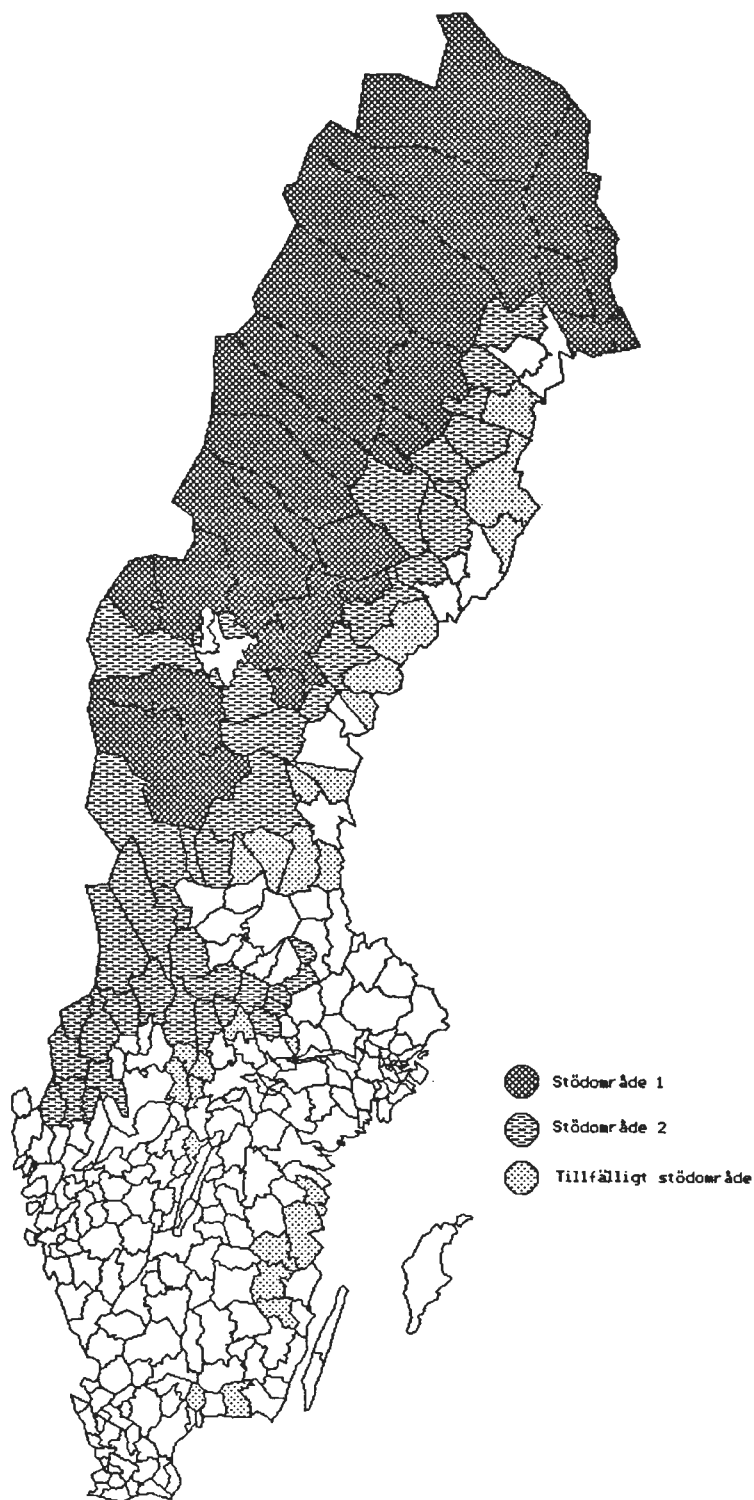
EFTA:s övervakningsmyndighet ESA godkände den 30 december 1994 dessa stödområdens omfattning. Godkännandet omfattar beträffande långsiktiga stödområden ett större område än stödområdena 1 och 2, totalt 14 % av befolkningen. Eftersom det huvudsakliga kriteriet för detta större område är att det har en befolkningstäthet på högst 12,5 invånare/km² kallas det i detta sammanhang gleshetsområde. Inom detta gleshetsområde ligger mål 6-området, som egentligen avser strukturfondernas verksamhet. Det är prioriterat såtillvida att högre bidragsandelar kan användas i mål 6-området.

Om det i en ort utanför stödområdena 1 och 2 eller tillfälligt stödområde förutses eller har uppkommit avsevärda sysselsättningssvårigheter till följd av industrinedläggning eller liknande orsak kan regeringen, eller inom vissa områden NUTEK, lämna lokaliseringssstöd och utvecklingsbidrag inom orten. Om orten ligger utanför det ovan nämnda gleshetsområdet måste dock stödet numera godkännas av EG-kommissionen.

Som framgått av vår redogörelse för den regionala problembilden i landet väntas denna inte undergå några större förändringar under den

närmaste framtiden (avsnitt 4). De nuvarande långsiktiga stödområdena 1 och 2 bör därför tills vidare behållas i sin nuvarande omfattning. Prop. 1994/95:161

Beträffande transportstödet kommer vi dock senare att föreslå att den geografiska omfattningen skall minskas något (avsnitt 9.3.2).

Landsbygdsstöd m.m.

Den 1 juli 1994 infördes ett landsbygdsstöd som bl.a. ersatte det tidigare glesbygdsstödet samt mindre lokaliserings- och utvecklingsbidrag. Samtidigt infördes utöver glesbygdsområden även landsbygdsområden som områden där stöd kan lämnas, om än med lägre maximal stödnivå än i glesbygdsområdena. I de regionalpolitiska stödområdena innebär det nya landsbygdsstödet att fler verksamheter i centralorterna blev stödberättigade, t.ex. lokal service.

Landsbygdsstödet finansieras av länsstyrelsernas medel för regionala utvecklingsinsatser. Vi föreslår inte några regeländringar vad gäller landsbygdsstödet. Vi förutsätter dock att länsstyrelserna gör en noggrann prioritering av stödansökningarna. Som utgångspunkt för denna bör gälla att tillväxtfrämjande investeringar med direkt sysselsättningsökning bör prioriteras. Vidare bör de mest utsatta områdena i länet prioriteras, vilket innebär att investeringar i glesbygdsområden bör prioriteras före investeringar i landsbygdsområdena.

För de boende i glesbygden är det väsentligt att dagligvaruförsörjningen kan tryggas. Stödet till kommersiell service utgör en viktig del för att slå vakt om lanthandeln. Det är därför nödvändigt att länsstyrelserna även prioriterar detta stöd vid medelsfördelningen.

EG:s statsstödsreglers inverkan på de företagsinriktade åtgärderna

I detta sammanhang är det viktigt att vara medveten om att de svenska företagsstöden numera omfattas av statsstödsreglerna inom den Europeiska gemenskapens konkurrenspolitik. Utförliga redogörelser för dessa reglers inverkan på den nationella svenska regionalpolitiken har lämnats till riksdagen i olika sammanhang under de senaste åren. Senast i regeringens proposition om Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (prop. 1994/95:19 del 1 s. 368–370, bet. 1994/95:KU17, rskr. 1994/95:64). Den övergripande bedömningen har härvid varit att vi även i fortsättningen bör kunna bedriva en nationell regionalpolitik med i stort sett samma inriktning och av minst samma omfattning som i dag. Samtidigt har konstaterats att det i vissa avseenden kan bli nödvändigt med modifieringar av företagsstöden.

Dessa statsstödsregler har i princip gällt sedan EES-avtalet trädde i kraft den 1 januari 1994. EFTA:s övervakningsorgan ESA har därför under 1994 granskat de svenska regionalpolitiska stödområdenas omfattning och företagsstödens utformning. Den 30 december 1994 beslöt ESA att godkänna de nuvarande stödområdena, samt, med smärre modifieringar, ett antal av företagsstöden. Det gäller lokaliseringsstöd, utvecklingsbidrag och lån till privata regionala investmentbolag. Landsbygdsstödet behöver inte godkännas. Frågan om övriga stödformers överensstämmelse med statsstödsreglerna har ESA överlämnat till EG-kommissionen för avgörande.

Efter särskilda överläggningar med kommissionen under medlemskapsförhandlingarna beslöt denna den 1 juni 1994 att göra vissa ändringar i sina regler om regionalpolitiska stöd. Dessa ändringar innebär bl.a. att transportstöd i princip kan godkännas som stödform i Sverige inom det s.k. gleshetsområdet. De stödformer som ännu inte behandlats är sysselsättningsbidrag och nedsatta socialavgifter samt Norrlandsfondens finansieringsverksamhet.

Utgångspunkter för de förslag som läggs nu

Som framgått tidigare kommer Sverige att genom EG:s strukturfonder tillföras avsevärda belopp för bl.a. utveckling av näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade regioner (avsnitt 8.2). Dessa medel är främst inriktade mot att förbättra de allmänna förutsättningarna för småföretagen. För att regionalpolitiken även framdeles på ett effektivt sätt skall kunna bidra till ekonomisk tillväxt och regional balans är det enligt regeringens uppfattning nödvändigt att som komplement härtill även fortsättningsvis lämna stöd direkt till enskilda företag.

Det statsfinansiella läget gör det dock nödvändigt att nu göra vissa besparingar även på företagsstöden. Genom tillskotten från strukturfonderna kan dessa besparingar göras utan att de sammanlagda regionalpolitiska medlen riktade till näringslivet minskar. Besparingarna föreslås utformas så att företagsstöden även i fortsättningen i största möjliga utsträckning främjar den ekonomiska tillväxten i landet samt värnar om näringslivet i de högst prioriterade stödområdena.

Nödvändigheten av besparingar utesluter dock inte att vissa angelägna åtgärder, som innebär förbättrade möjligheter till stöd, kan genomföras. Så bör t.ex. enligt vår mening de maximala andelarna lokaliserings- och utvecklingsbidrag höjas för små och medelstora företag i stödområde 1.

De förslag beträffande ändringar av företagsinriktade åtgärder som vi kommer att lägga i det följande är att:

- den maximala andelen lokaliserings- och utvecklingsbidrag skall höjas till 40 % för små och medelstora företag i stödområde 1 (avsnitten 9.2.1 och 9.2.2),
- lokaliseringsbidrag till tjänsteföretag i fortsättningen skall kunna lämnas med samma maximala bidragsandelar som till övriga verksamheter. För att detta skall vara möjligt bör ett nytt investeringsbegrepp införas i detta sammanhang (avsnitt 9.2.1),
- sysselsättningsbidragen inte skall höjas i enlighet med riksdagens senaste beslut (avsnitt 9.2.3),
- nedsättningen av socialavgifterna skall från den 1 januari 1996 vara tio procentenheter i Älvsbyns kommun samt i de delar av Bodens och Piteå kommuner som ingår i stödområde 2, (avsnitt 9.3.1),
- transportstödet skall upphöra i vissa kommuner i Värmlands och Kopparbergs län (avsnitt 9.3.2),

- Norrlandsfonden inte skall behöva återbetala en del av sitt stiftelsekapital (avsnitt 9.4). Prop. 1994/95:161

I detta sammanhang bör också nämnas att regeringen i propositionen 1994/95:218 "En effektivare arbetsmarknadspolitik m.m." föreslår att ytterligare 400 miljoner kronor skall anslås till särskilda åtgärder för regional utveckling och tillväxt. Dessa medel skall bl.a. användas till ett förlängt tillfälligt småföretagsstöd särskilt inriktat på glesbygds- och landsbygdsområden med låg sysselsättningsgrad.

Utgångspunkter för en översyn

Vi har tidigare redogjort för de delvis ändrade målsättningar som vi föreslår skall gälla för regionalpolitiken (avsnitt 5). Dessa innebär bl.a. en ökad betoning av behovet av att regionalpolitiken inriktas mot att stödja den ekonomiska tillväxten i landet. Det krävs en expansion av näringslivet genom modernisering och förnyelse av dess struktur. Detta gäller i hela landet, men i synnerhet i de regionalpolitiskt prioriterade områdena.

Väsentligt ändrade förutsättningar för regionalpolitiken skapas genom Sveriges EU-medlemskap. Genom återflödet från strukturfonderna kommer Sverige att tillföras avsevärda belopp för regionalpolitiska åtgärder. Som tidigare framgått råder fortfarande också osäkerhet beträffande en del av företagsstödens överensstämmelse med EG:s statsstödsregler. Det finns även starka skäl för att förenkla företagsstöden, liksom för en bättre samverkan mellan arbetsmarknads-, närings- och regionalpolitiska företagsstöd.

Regeringen avser därför att se över de företagsinriktade åtgärderna. Vi återkommer senare till detta (avsnitt 9.5).

9.2 Tillväxtinriktade stödformer

9.2.1 Lokaliseringsstöd

Regeringens förslag: Den maximala andelen lokaliseringsbidrag skall för små och medelstora företag i stödområde 1 höjas till i normalfallet högst 40 % av en investering.

Lokaliseringsbidrag till tjänsteföretag m.fl. skall fortsättningsvis kunna lämnas med samma maximala bidragsandelar som till övriga stödberättigade verksamheter.

Skälen för regeringens förslag: Lokaliseringsstöd (lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån) kan för närvarande lämnas i samband med investeringar i byggnader, maskiner m.m. Stöd lämnas efter en individuell prövning av varje enskilt ärende. Ett lokaliseringsstöd får inte lämnas

med högre belopp än vad som behövs för att investeringen skall komma till stånd.

Ett lokaliseringsbidrag får i normalfallet uppgå till högst 35 % av investeringsutgifterna i stödområde 1 och högst 20 % i stödområde 2.

Vi har tidigare redogjort för utfallet av verksamheten med lokaliseringsstöd (avsnitt 6.2).

För att den svenska ekonomin skall växa och den nuvarande höga arbetslösheten minska är det nödvändigt att de små och medelstora företagen utvecklas positivt. Detta gäller särskilt i de regionalpolitiskt högst prioriterade stödområdena. Med hänsyn bl.a. härtill och till de besparingar som vi senare kommer att föreslå anser vi det motiverat att höja den maximala andelen lokaliseringsbidrag i stödområde 1 för dessa företag till i normalfallet högst 40 % av utgifterna i samband med en investering.

Med små och medelstora företag avses i detta sammanhang företag med högst 250 anställda och som antingen har en årsomsättning på högst ca 180 miljoner kronor eller en balansomslutning på högst ca 90 miljoner kronor. Företagen får inte heller till mer än 25 % ägas av ett företag som inte uppfyller nyss nämnda villkor. Denna definition på små och medelstora företag ansluter sig till EG-kommissionens statsstödsregler.

Riksdagen beslutade förra året att lokaliseringsbidrag fortsättningsvis skall lämnas även i samband med att tjänsteföretag m.fl. expanderar, och i dessa fall utan direkt koppling till en investering (prop.1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Storleken på ett lokaliseringsbidrag skulle i dessa fall vara högst 250 000 kronor per nytillkommande årsarbetskraft i stödområde 1 och högst 150 000 kronor i stödområde 2 och i tillfälliga stödområden.

Detta beslut har därefter granskats av EFTA:s övervakningsmyndighet ESA. För att stödformen skall rymmas inom EG:s statsstödsregler har det därvid befunnits nödvändigt att, även när det gäller tjänsteföretag m.fl., ange den maximala bidragsandelen som en andel av vissa typer av investeringar.

Riksdagens beslut har inte trätt i kraft. Vi föreslår därför att i fortsättningen den maximala storleken på ett lokaliseringsbidrag till tjänsteföretag m.fl. i stället skall vara högst samma andel som för övriga stödberättigade verksamheter. Bidragsgrundande utgifter skall i dessa fall, förutom investeringar i byggnader och maskiner m.m., kunna vara t.ex. utgifter för flyttning av maskiner och andra inventarier samt investeringar i forskning och utveckling, rekrytering och utbildning. Det bör vara en uppgift för regeringen att, inom ramen för EG:s statsstödsregler, närmare bestämma vad som skall vara bidragsgrundande utgifter.

Riksdagen beslutade samtidigt att lokaliseringslån för tjänsteföretag m.fl. i vissa fall skall kunna lämnas även till rörelsekapital. Inte heller detta beslut har ännu trätt i kraft. Denna stödform har dock nyligen godkänts av ESA och regeringens avsikt är att den skall träda i kraft den 1 juli 1995.

9.2.2 Utvecklingsbidrag

Regeringens förslag: Den maximala andelen direkt utvecklingsbidrag skall för små och medelstora företag i stödområde 1 höjas till i normalfallet högst 40 % av en investering.

Skälen för regeringens förslag: Utvecklingsbidrag kan för närvarande lämnas bl.a. till immateriella investeringar. Med immateriella, även kallade mjuka investeringar, avses i detta sammanhang främst åtgärder för produktutveckling, marknadsföring, utbildning eller liknande som ligger utanför ett företags löpande drift.

Ett utvecklingsbidrag får inte vara större än vad som behövs för att en investering skall komma till stånd och vidare, enligt nu gällande regler, uppgå till högst 50 % av de totala utgifterna för investeringen. Förutom i särskilda fall får utvecklingsbidraget heller inte överstiga 500 000 kronor.

Utvecklingsbidrag används i dag också som stödform vid lokalisering av tjänsteföretag till stödområden.

Utfallet av verksamheten med utvecklingsbidrag har vi redovisat tidigare (avsnitt 6.2).

Riksdagen beslutade förra året om delvis ändrade regler för utvecklingsbidrag (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Det gällde dels ändrade maximala stödandelar m.m. för immateriella investeringar, dels att stöd till tjänsteföretag m.fl. i fortsättningen skall lämnas som lokaliseringsbidrag.

Stöd till sistnämnda ändamål har vi behandlat tidigare (avsnitt 9.2.1).

Beträffande stöd till investeringar i produktutveckling, marknadsföring m.m. innebar riksdagens senaste beslut att den maximala andelen utvecklingsbidrag även fortsättningsvis skall vara 50 % av en investering, men att av denna andel i normalfallet högst 35 % i stödområde 1 och 20 % i stödområde 2 skall kunna vara direkt bidrag. Vidare beslutades att den andel av ett utvecklingsbidrag, som inte lämnas som ett direkt bidrag, skall kunna lämnas antingen i form av ett lån, vars återbetalning är beroende av investeringens framtida lönsamhet, eller i form av ett bidrag kopplat till att staten förbehåller sig en del av investeringens avkastning.

Riksdagens beslut har ännu inte verkställts. Detta beror på den osäkerhet som EFTA:s övervakningsmyndighet ESA:s granskning av svenska stödformer inneburit under år 1994. Stödformen godkändes dock av ESA den 30 december 1994 och de nya reglerna avses träda i kraft den 1 juli 1995.

De immateriella investeringarna spelar en allt viktigare roll för näringslivets utveckling. Vi har tidigare också framhållit nödvändigheten av att de små och medelstora företagen utvecklas positivt, särskilt i de regionalpolitiskt högst prioriterade stödområdena. Med hänsyn bl.a. härtill och till de besparingar som vi senare kommer att föreslå, anser vi det motiverat att höja den maximala andelen direkt utvecklingsbidrag i stödområde 1 för dessa företag till i normalfallet högst 40 % av utgifterna. Vad som i detta sammanhang avses med små och medelstora företag har vi behandlat i föregående avsnitt.

Regeringen har riksdagens bemyndigande att i särskilda fall, främst vid stöd till privata tjänsteföretag, bevilja utvecklingsbidrag i ett visst ärende, dels med högre belopp än normalt, dels utan samband med investeringar.

Att stöd till tjänsteföretag m.fl. i fortsättningen skall beviljas i form av lokaliseringsstöd har vi redogjort för i föregående avsnitt. Efter det att EG:s statsstödsregler nu gäller i Sverige måste regeringen, om den vill bevilja utvecklingsbidrag med högre belopp än normalt eller utan samband med investeringar, inhämta godkännande från EG-kommissionen i varje enskilt fall.

9.2.3 Sysselsättningsbidrag

Regeringens förslag: Sysselsättningsbidrag skall, liksom för närvarande, lämnas med 200 000 kronor i stödområde 1 och med 120 000 kronor i stödområde 2 beräknat per ny årsarbetskraft.

Underlagsrapporter: NUTEK:s anslagsframställning, årsredovisning och utvärdering.

Skälen för regeringens förslag: Sysselsättningsbidrag är avsett att täcka en del av de initialkostnader som uppkommer när företag nyetableras eller utökar sin personalstyrka. Bidrag lämnas för närvarande med 200 000 kr i stödområde 1 och med 120 000 kr i stödområde 2 och utbetalas under en femårsperiod. Bidraget lämnas till företag som varaktigt ökar sin sysselsättning och beräknas per ökad årsarbetskraft. Sysselsättningsbidrag gäller för all stödberättigad verksamhet med undantag för lokaler för uthyrning och privata investmentbolag. Sysselsättningsbidrag kan dock inte beviljas för den som omfattas av riktat anställningsstöd (RAS). Vi har tidigare redogjort för utfallet av verksamheter med sysselsättningsbidrag under de senaste åren (avsnitt 6.2).

Riksdagen beslutade våren 1994 att sysselsättningsbidraget skulle höjas från 200 000 kr till 250 000 kr i stödområde 1 och från 120 000 kr till 150 000 kr i stödområde 2 (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366).

EES-avtalet, som började gälla den 1 januari 1994, innebär bl.a. att nya eller höjda företagsstöd skulle underställas EFTA:s övervakningsorgan ESA för godkännande. Överläggningarna med ESA om sysselsättningsbidragets framtida utformning hann inte bli slutförda under år 1994. Riksdagens beslut om höjning har därför inte kunnat verkställas. Sedan den 1 januari 1995 fortsätter överläggningarna med EG-kommissionen. En höjning av bidraget ökar inte möjligheten att få det godkänt av kommissionen.

Mot bakgrund härav bör höjningen inte genomföras. Sysselsättningsbidraget bör således även fortsättningsvis uppgå till 200 000 kr i stödområde 1 och till 120 000 kr i stödområde 2.

Utbetalning sker i fallande skala under en femårsperiod med följande belopp.

	Stödområde 1	Stödområde 2
Förstaårsstöd	60 000 kr	40 000 kr
Fortsatt stöd för		
andra året	50 000 kr	30 000 kr
tredje året	40 000 kr	25 000 kr
fjärde året	30 000 kr	15 000 kr
femte året	20 000 kr	10 000 kr
Sammanlagt	200 000 kr	120 000 kr

9.3 Driftstöd

9.3.1 Nedsatta socialavgifter

Regeringens förslag: Systemet med nedsatta socialavgifter som stöd till näringslivet behålls. En marginell utvidgning av systemet föreslås genom att vissa verksamheter i Älvsbyns kommun samt i de delar av Bodens och Piteå kommuner som ingår i stödområde 2 och i mål 6-området får nedsättning med tio procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1996.

Underlagsrapporter: RFV:s anslagsframställning och NUTEK:s utvärdering.

Skälen för regeringens förslag: Nedsatta socialavgifter är en regionalpolitisk stödform vars syfte är att kompensera företag i Norrlands inland för bestående konkurrensnackdelar i form av gleshet, kyla och långa avstånd för att därigenom bidra till tillväxt i dessa regionalpolitiskt prioriterade regioner.

Systemet med nedsatta socialavgifter utökades både branschmässigt och geografiskt år 1992 (prop. 1991/92:100, bet. 1991/92:AU13, rskr. 1991/92:175, 176). Nedsättningen är för närvarande tio procentenheter t.o.m. år 2000 för vissa branscher i stödområde 1 och i större delen av stödområde 2. I Bodens, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommuner är nedsättningen, enligt riksdagsbeslutet, fem procentenheter t.o.m. år 1995.

Edefors och Gunnarsbyns församlingar i Bodens kommun, Älvsbyns kommun samt f.d. Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt i Piteå kommun ingår i såväl mål 6-området som i nuvarande stödområde 2. I stort sett samtliga kommuner inom mål 6-området omfattas av systemet med nedsatta socialavgifter. För att jämställa den nyss nämnda kommunen och församlingarna med övriga kommuner i Norrlands inland bör även de omfattas av den nedsättning med tio procentenheter som gäller för verksamheter i stödområde 2. I övriga delar av Bodens och Piteå kommuner samt i hela Luleå kommun upphör nedsättningen av socialavgifter fr.o.m. den 1 januari 1996.

I stödområde 1 skall följande verksamheter i fortsättningen omfattas av nedsättning med tio procentenheter:

1. gruvor och mineralbrott, med undantag av malmgruvor,
2. tillverkning, med undantag av tillverkning inom massa- och pappersindustri samt järnverk, stålverk och ferrolegeringsverk,
3. produktionsvaruinriktad partihandel,
4. uppdrags-, uthyrnings- och reparationsverksamhet,
5. hotell-, pensionats- och campingverksamhet eller
6. restaurang- och kaféverksamhet som bedrivs i kombination med hotell-, pensionats- eller campingverksamhet,
7. renhållnings-, städnings- och tvätteriverksamhet,
8. rekreationsverksamhet och kulturell serviceverksamhet, med undantag av biblioteksverksamhet,
9. jord- och skogsbruk, trädgårdsskötsel, jakt och fiske,
10. verksamhet som bedrivs av ideella, kulturella och religiösa organisationer, samt intresseorganisationer,
11. annan personlig serviceverksamhet, med undantag av verksamhet vid varmbadhus,
12. företagsledning, ekonomi- och löneadministration, bokföring, automatisk databehandling, registreringsverksamhet, telefonförsäljning samt ordermottagning som bedrivs i klart avgränsade avdelningar eller enheter inom företag vars huvudverksamhet i sig inte är stödberättigad.

Följande kommuner och delar av kommuner i stödområde 2 skall i fortsättningen omfattas av systemet med nedsatta socialavgifter:

Boden (Edefors och Gunnarsbyns församlingar, fr.o.m. 1 januari 1996).

Älvsbyn (fr.o.m. 1 januari 1996).

Piteå (f.d. Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt, fr.o.m. 1 januari 1996).

Västerbottens län

Norsjö

Skellefteå (Fällfors, Jörns och Kalvträsk församlingar)

Lycksele (med undantag av Björksele församling)

Vindeln

Bjurholm

Jämtlands län

Krokom (Näskotts församling)

Åre (med undantag av Kalls församling)

Östersund (Näs och Häggenås församlingar)

Bräcke (med undantag av Håsjö och Hällesjö församlingar)

Västernorrlands län

Örnsköldsvik (Anundsjö församling med undantag av f.d. Solbergs kyrkobokföringsdistrikt, samt Björna, Skorpeds och Trehörningssjö församlingar)

Sollefteå (med undantag av Edsele, Junsele, Ramsele och Ådals-Lidens församlingar)

Sundsvall (Holms och Lidens församlingar)

Ånge

Gävleborgs län

Ljusdal

Kopparbergs län

Älvdalen (Särna och Idre församlingar)

Malung (Transtrand och Lima församlingar)

Torsby (Norra Finnskoga, Södra Finnskoga och Dalby församlingar)

Följande verksamheter, i de delar av stödområde 2 som berörs, skall i fortsättningen omfattas av nedsättning med tio procentenheter:

1. uppdrags- och uthyrningsverksamhet,
2. hotell-, pensionats- och campingverksamhet eller
3. restaurang- och kaféverksamhet som bedrivs i kombination med hotell-, pensionats- eller campingverksamhet,
4. skidliftsverksamhet som bedrivs fristående eller i kombination med restaurang- eller kaféverksamhet,
5. jord- och skogsbruk, trädgårdsskötsel, jakt och fiske,
6. kanslifunktionerna hos ideella, kulturella och religiösa organisationers riks- och centralförbund samt kanslifunktionerna hos intresseorganisationers riks- och centralförbund,
7. företagsledning, ekonomi- och löneadministration, bokföring, automatisk databehandling, registreringsverksamhet, telefonförsäljning och ordermottagning som bedrivs i klart avgränsade avdelningar eller enheter inom företag vars huvudverksamhet i sig inte är stödberättigad.

9.3.2 Transportstöd

Regeringens förslag: Transportstödet skall upphöra i vissa kommuner i Värmlands och Kopparbergs län.

Det bör fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att besluta om vilka varuslag och branscher som skall omfattas av transportstöd.

Skälen för regeringens förslag: Transportstöd infördes år 1971. Regeringarna har förändrats vid flera tillfällen men har i allt väsentligt varit oförändrade sedan år 1988.

Transportstöd lämnas för godstransporter med tåg eller lastbil. Det lämnas till den som erlagt kostnader för stödberättigade transporter till och från företag i stödområdet, som består av fem transportstödzoner. Stödnivån varierar mellan 10 och 50 % av fraktkostnaden beroende på avstånd och var verksamheten är belägen. Transportavståndet måste vara minst 251 km och sändningens vikt får inte understiga 100 kg.

Vi har tidigare redovisat utfallet av verksamheten med transportstöd (avsnitt 6.2).

Den 1 juni 1994 beslutade EG-kommissionen om ändringar av tillämpningen av artikel 92(3)c i Romfördraget på regionalstöd. Beslutet innebär bl.a. att transportstöd kan lämnas inom ett område med en

befolkningstäthet som understiger 12,5 invånare per kvadratkilometer (det s.k. gleshetsområdet) förutsatt att åtta specifika kriterier är uppfyllda. Det svenska transportstödet kommer enligt beslutet att granskas av EG-kommissionen på grundval av dessa kriterier före utgången av år 1996.

Eftersom stödet avser att kompensera för högre transportkostnader till eller från transportstödsområdet stimuleras företag inom vissa näringsgrenar till ekonomisk aktivitet i detta område. Vi anser att stödet, som kompenserar för de högre transportkostnaderna på grund av långa avstånd, är ett värdefullt komplement till övriga regionalpolitiska stimulanser. Därför föreslås endast en begränsad förändring genom en geografisk anpassning till de villkor som EG-kommissionen beslutat om.

Utanför det på grundval av EG:s villkor av regeringen fastställda gleshetsområdet hamnar tre kommuner i Värmlands län och nio i Kopparbergs län. Dessa kommuner är f.n. inplacerade i transportstödzon 1 med en högsta bidragsnivå på 10 %. Det sammanlagda transportstödet för transporter till och från företag i dessa kommuner uppgick 1993 till drygt 10 miljoner kronor. Berörda kommuner är Munkfors, Filipstad och Hagfors i Värmlands län samt Gagnef, Leksand, Rättvik, Mora, Falun, Borlänge, Säter, Hedemora och Avesta i Kopparbergs län. I dessa kommuner föreslås således transportstödet upphöra.

Under 1970-talet och första hälften av 1980-talet fattade riksdagen ett antal beslut om vilka varuslag och branscher som skall få respektive inte få transportstöd.

För att kunna anpassa stödet till den omvandling som ständigt sker inom industrin och stimulera till ökad vidareförädling och ekonomisk tillväxt, föreslås att det i fortsättningen skall vara en uppgift för regeringen att besluta om stödets omfattning vad beträffar vilka varuslag och branscher som skall vara berättigade till transportstöd.

9.4 Stiftelsen Norrlandsfonden

Regeringens förslag: Norrlandsfonden behöver inte återbetala 40 miljoner kronor av sitt stiftelsekapital avseende år 1995.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Norrlandsfonden spelar en viktig roll för näringslivsutvecklingen i norra Sverige. Genom att fonden kan medverka i hela utvecklingskedjan från idé till marknadsfärdig produkt har den en unik ställning som finansiär av större projekt i de fyra nordligaste länen. Därigenom kompletterar fonden också övriga aktörer på kapitalmarknaden. Fonden skall ägna särskild uppmärksamhet åt små och medelstora företag i inlandet för att främja deras utveckling. För företagen i inlandet är fonden en dominerande finansiär av riskvilligt lånekapital.

Regeringen har, mot bakgrund av riksdagens beslut härom, tagit upp överläggningar med Norrlandsfondens styrelse om att 200 miljoner kronor av stiftelsens kapital skall betalas in till staten under perioden 1993–1997 (prop. 1991/92:51, bet. 1991/92:NU14, rskr. 1991/92:93).

Efter förslag i 1993 års budgetproposition (bil. 11) beslutade riksdagen att 80 miljoner kronor av beloppet inte behövde betalas in.

Med anledning av förslag i propositionen "Bygder och regioner i utveckling" har riksdagen därefter bl.a. beslutat att Stiftelsen Norrlandsfonden skall få ett tillskott till kapitalet med 200 miljoner kronor samt tillföras Stiftelsen Industricentras tillgångar (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Riksdagen beslutade samtidigt att fondens verksamhetsområde i fortsättningen även skall omfatta Gävleborgs län.

Under innevarande budgetår har ovannämnda kapitaltillskott om 200 miljoner kronor utbetalats till Norrlandsfonden och regeringen har vidare i enlighet med EES-avtalet, anmält Stiftelsen Norrlandsfondens verksamhet till EFTA:s övervakningsmyndighet ESA, som efter årsskiftet 1994/95 överlämnat ärendet till EG-kommissionen.

Vidare har Stiftelsen Industricentra den 16 mars 1995 överfört sina tillgångar, sammanlagt ca 113 miljoner kronor, till Norrlandsfonden.

I proposition 1993/94:140 redovisade dåvarande regeringen även en avsikt att reducera antalet ledamöter i styrelsen för Norrlandsfonden i syfte att få en styrelse som kan arbeta aktivt. Vi gör emellertid den bedömningen att styrelsen inte är för stor eller att sammansättningen i övrigt behöver ändras.

Stiftelsen Norrlandsfonden har nyligen hos regeringen hemställt om att resterande inbetalningar till staten om sammanlagt 120 miljoner kronor inte skall behöva betalas in. Som skäl för detta anför fonden att det kapitaltillskott som den nyligen erhållit mer än väl behövs för att svara upp mot det behov av riskvilligt lånekapital som föreligger hos det norrländska näringslivet. Fonden menar vidare att det inte heller kan ha varit regeringens och riksdagens avsikt att omedelbart efter att ha tilldelat fonden ett kapitaltillskott inleda en urholkning av fondens utlåningskapacitet.

Mot bakgrund av den begränsning som tillgången till riskkapital och risklånekapital utgör för näringslivets utveckling i Norrlandslänen föreslår regeringen att den återbetalning av 40 miljoner kronor avseende 1995 som riksdagen tidigare beslutat om inte skall behöva göras.

Regeringens bedömning: En översyn av hur de regionalpolitiska företagsstöden bör utformas i framtiden bör göras. Ett led i denna översyn bör vara en försöksverksamhet med samordning av den statliga stödgivningen i några regioner.

Skälen för regeringens bedömning: De regionalpolitiska åtgärderna behöver ständigt anpassas till nya förutsättningar. Just nu sker många förändringar i omvärlden som påverkar regionalpolitiken.

En grundläggande utgångspunkt för hur de regionalpolitiska företagsstöden skall utformas i framtiden är naturligtvis hur det svenska näringslivet utvecklas. En viktig faktor i detta sammanhang är den omvandling av näringslivet som medför att sysselsättningen minskar inom de varuproducerade näringsgrenarna medan olika tjänstenäringar expanderar. Viktig är naturligtvis också t.ex. den ständiga tekniska utvecklingen, där informationstekniken nu påverkar alla sektorer i samhället.

En annan avgörande förändring i de regionalpolitiska förutsättningarna är Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen. Det återflöde av medel som kommer Sverige till del genom dess olika strukturfonder innebär, trots de besparingar som nu måste göras, en betydande förstärkning av regionalpolitiken. Av de cirka 2,5 miljarder kronor som det årliga återflödet uppgår till kommer en betydande andel att komma regionalpolitiskt prioriterade områden till del.

EU-medlemskapet innebär också ändrade förutsättningar genom att de svenska företagsstöden i fortsättningen måste anpassas till statsstödsreglerna inom EG:s konkurrenspolitik. Det är i detta avseende ännu inte helt klart vilka förändringar som detta kommer att medföra.

Bland annat dessa viktiga faktorer gör det enligt regeringens mening nödvändigt att göra en ny översyn av de regionalpolitiska företagsinriktade åtgärdernas framtida inriktning. Översynen innebär främst att överväga i vilka former dessa åtgärder bör sättas in för att politiken på ett så effektivt sätt som möjligt skall bidra till ekonomisk tillväxt och regional balans. Fördelningen mellan olika former av företagsstöd bör t.ex. avvägas, såväl mellan olika direkta tillväxtinriktade stöd och driftstöd, som mellan direkta stöd och andra företagsfrämjande åtgärder. Sådana åtgärder är t.ex. att förbättra tillgången till olika former av infrastrukturrella förutsättningar; kommunikationer av olika slag, utbildningsinsatser, tillgång till riskkapital m.m.

I detta sammanhang bör den moderna informationsteknikens betydelse för regionalpolitiskt prioriterade regioners utveckling belysas. Det är således av stor vikt att kostnaderna för olika former av teletjänster kan utjämnas över landet.

En översyn av de olika stödformerna och antalet inblandade aktörer i hanteringen av dessa bör vidare ske. En effektivisering, samordning och

förenkling av stödgivningen är mycket angelägen. Utvärderingar av stödformerna samt en utveckling och teknisk samordning av dessa bedömer vi kommer att bli viktiga inslag i översynen. Regeringen avser också att inleda en försöksverksamhet med ökad samverkan mellan olika regionala organ vid stödgivningen. Lovande steg i denna riktning har redan tagits på olika håll i landet.

I detta sammanhang är det också viktigt att belysa möjligheterna till en bättre samverkan mellan de regionalpolitiska företagsinriktade åtgärderna och liknande insatser som görs inom främst arbetsmarknads- och näringspolitikens områden.

10 Anslagsfrågor

TIONDE HUVUDTITELN

C. Regional utveckling

I årets budgetproposition (prop. 1994/95:100, bil. 11) har regeringen föreslagit att, i avvaktan på förslag avseende regional utveckling i kompletteringspropositionen, till *Regional utveckling* för budgetåret 1995/96 beräkna ett anslag på 3 519 383 000 kronor.

Som en följd av bl.a. de förslag som lämnas i denna proposition förordar vi att 4 242 632 000 kronor ställs till regeringens förfogande till regional utveckling för budgetåret 1995/96 över följande anslag och huvudändamål. Förslaget innebär bl.a. att det tidigare anslaget C 6. Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m. utgår av statsfinansiella skäl. Ett nytt anslag tillkommer med anledning av EU-medlemskapet, C 10. Europeiska regionala utvecklingsfonden

Anslag	Huvudändamål
C 1. Lokaliseringsbidrag m.m.	Lokaliserings- och utvecklingsbidrag (centrala beslut) Lån till privata regionala invest- mentbolag
C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m.	Lokaliserings- och utvecklingsbidrag (regionala beslut) Landsbygdsstöd Stöd till kommersiell service Regional projektverksamhet Medfinansiering av strukturfondsprogram Viss central utvecklingsverksamhet

C 3. Täckande av förluster på grund av kreditgarantier till företag på landsbygden m.m.	Infriande av kreditgarantier
C 4. Ersättning för nedsättning av socialavgifter	Täckande av bortfall av socialavgifter
C 5. Sysselsättningsbidrag	Sysselsättningsbidrag
C 6. Transportstöd	Godstransportstöd för norra Sverige
C 7. Glesbygdsverket	Glesbygdsutvecklingsinsatser på central nivå
C 8. Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU)	Initiering och genomförande av regionalpolitisk forskning
C 9. Lokaliseringslån	Lokaliseringslån
C 10. Europeiska regionala utvecklingsfonden	Utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden

C 1. Lokaliseringsbidrag m.m.

1993/94	Utgift	- 59 315 668	Reservation	1 710 136 094 ¹⁾
1994/95	Anslag	300 000 000		
1995/96	Förslag	450 000 000		
	varav	300 000 000	beräknat för juli 1995–juni 1996	

¹⁾ De medel som vid budgetårsskiftet inte var ianspråktaga genom beslut uppgick till 1 064 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att medel även fortsättningsvis anvisas till följande ändamål över detta anslag:

- lokaliserings- och utvecklingsbidrag som beviljas av NUTEK eller regeringen,
- lån till privata regionala investmentbolag, samt
- viss administration, uppföljning och utvärdering av regionalpolitiskt företagsstöd m.m.

Vi har tidigare (avsnitt 6.2) redogjort för utfallet av stödverksamheten under de senaste budgetåren. Beslut om lokaliseringsbidrag har av NUTEK och regeringen under budgetåret 1993/94 fattats för 191,9

miljoner kronor. Utvecklingsbidrag har beviljats med 109,0 miljoner kronor. Prop. 1994/95:161

Ett lån till ett privat regionalt investmentbolag på 10 miljoner kronor har beviljats under budgetåret. Tidigare beviljade utestående lån till detta ändamål uppgår till 75,2 miljoner kronor.

För vissa garantiåtaganden gentemot banker har utbetalats 3,1 miljoner kronor, för administration av det regionalpolitiska stödet har 3,9 miljoner kronor utbetalats till Svenska Handelsbanken i Östersund och för uppföljning och utvärdering har NUTEK använt 2,2 miljoner kronor.

Efter att staten återkrävt delar av tidigare utbetalade lokaliseringsbidrag till Saab Automobil AB och Volvo Personvagnar Uddevallaverken AB för investeringar i de nedlagda bilfabrikerna i Malmö respektive Uddevalla har dessa bolag återbetalat sammanlagt 192,5 miljoner kronor.

Som del av finansieringen av kapitaltillskott till Norrlandsfonden har, enligt riksdagens beslut, 80 miljoner kronor avförts från anslaget (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366). Regeringen har vidare beslutat att som besparing föra bort 700 miljoner kronor från anslaget. Efter dessa transaktioner uppgick de medel som inte var ianspråktaga genom beslut vid budgetårets ingång till 284 miljoner kronor.

Närings- och teknikutvecklingsverket

NUTEK uppskattar att behovet av bidragsmedel för centrala beslut under budgetåret 1995/96 kommer att uppgå till 525 miljoner kronor varav 350 miljoner kronor för juli 1995–juni 1996. Uppskattningen bygger på den ökade investeringsaktivitet hos företagen som NUTEK noterat.

Regeringens överväganden

Till Lokaliseringsbidrag m.m. har för budgetåret 1994/95 anvisats ett reservationsanslag på 300 miljoner kronor.

Efterfrågan på lokaliserings- och utvecklingsbidrag från detta anslag var under tidigare år stor. Trots en successivt ökad delegering av beslutanderätten till länsstyrelserna uppstod därför ofta medelsbrist.

Riksdagen anslag därför tidigare regelmässigt ytterligare medel till detta ändamål på tilläggsbudget till statsbudgeten.

De senaste årens lågkonjunktur innebar dock att efterfrågan på stöd i samband med investeringar minskade. Stora besparingar har därför under denna tid kunnat göras på anslaget. Vi har tidigare redogjort för storleken på de medel som inte var ianspråktaga genom beslut vid budgetårets början och de besparingar som hittills gjorts på anslaget. Den ökade investeringsaktiviteten hos näringslivet måste klaras genom en hård prioritering mellan olika projekt.

För beslut om lokaliserings- och utvecklingsbidrag m.m., som beviljas av NUTEK och regeringen, beräknar vi mot bakgrund härav ett

oförändrat medelsbehov av 450 000 000 kronor för budgetåret 1995/96, Prop. 1994/95:161
varav 300 000 000 kronor för juli 1995–juni 1996.

C 2. Regionala utvecklingsinsatser m.m.

1993/94	Utgift	830 740 959	Reservation	1 511 355 491 ¹⁾
1994/95	Anslag	1 330 000 000		
1995/96	Förslag	1 988 625 000		
	varav	1 325 750 000	beräknat för juli 1995– juni 1996	

¹⁾ De medel som vid det senaste budgetårsskiftet inte var ianspråktagna genom beslut uppgick till ca 105 miljoner kronor, att jämföras med ca 146 miljoner kronor ett år tidigare.

Genom riksdagens beslut om regionalpolitiken år 1994 (prop. 1993/94:140, bet. 1993/94:AU13, rskr. 1993/94:366) har länsstyrelserna möjlighet att inom en given ram använda medlen under detta anslag till lokaliserings- och utvecklingsbidrag, till landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service samt till regional projektverksamhet. Medlen får även i begränsad utsträckning användas till uppföljning och utvärdering.

Under budgetåret 1993/94 fattade länsstyrelserna beslut om sammanlagt 1 205 miljoner kronor med följande fördelning mellan ändamålen:

- lokaliserings- och utvecklingsbidrag 357 mkr
- glesbygdsstöd 322 mkr
- regional projektverksamhet 515 mkr

Därutöver användes ca 10 miljoner kronor för uppföljningsverksamhet.

En utförligare redovisning av utfallet har vi lämnat tidigare (avsnitten 6.1 och 6.2).

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna beräknar i sina anslagsframställningar att medelsbehovet för regionala utvecklingsinsatser kommer att öka med sammanlagt 222 miljoner kronor för budgetåret 1995/96 jämfört med innevarande budgetår uppräknat till 18 månader.

Regeringens överväganden

Medlemskapet i EU skapar nya förutsättningar för den regionala utvecklingen och regionalpolitiken. Tillkomsten av EG:s strukturfonder ändrar förutsättningarna för det regionala utvecklingsarbetet liksom finansieringen av detta.

För att få del av medel från EG:s strukturfonder krävs nationell medfinansiering av minst samma omfattning. Detta kommer att ställa anspråk på medel från flera huvudtitlar på statsbudgeten. Under tionde

huvudtiteln bör i första hand detta anslag vara aktuellt. Skälet härtill är att de insatser som görs i form av projektverksamhet inom anslaget har klara likheter med de åtgärder som väntas inom ramen för strukturfondsprogrammen.

Huvuddelen av detta anslag bör, enligt vår bedömning, användas för dels stödverksamhet, dels medfinansiering av strukturfondsprogram. I begränsad omfattning bör även regional projektverksamhet kunna bedrivas, i första hand i de län som i liten utsträckning berörs av strukturfonderna. Viss del av anslaget får användas för uppföljning och utvärdering av stödverksamheten.

Strukturfondsprogrammets innehåll är i nuläget inte kända, eftersom arbetet med att utarbeta sådana pågår. Därigenom kan behovet av medfinansiering från detta anslag inte preciseras nu, varken i volym eller vad gäller geografisk fördelning. Vi gör dock den bedömningen att medfinansieringen kommer att utgöra ett betydande ändamål under anslaget.

Med de förändringar vi föreslagit kommer länsstyrelserna under detta anslag att fr.o.m. budgetåret 1995/96 disponera medel för följande ändamål:

- lokaliserings- och utvecklingsbidrag,
- landsbygdsstöd,
- stöd till kommersiell service,
- medfinansiering av strukturfondsprogram,
- regional projektverksamhet,
- uppföljning och utvärdering.

Det bör även fortsättningsvis vara en uppgift för regeringen att fördela anslaget mellan länen och utfärda de föreskrifter som krävs. En mindre del av anslaget bör i fortsättningen disponeras av regeringen och NUTEK för viss central utvecklingsverksamhet, som tidigare belastat anslaget C 6. Särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m.

Vid avgränsningen av målområdena för EG:s strukturfonder, 2, 5b och 6 har de nationella regionalpolitiska prioriteringarna bildat utgångspunkt, dvs. områden med svårast regionala problem har inkluderats. Vid fördelningen av medel mellan länen bör således även fortsättningsvis de regionala problemens svårighet utgöra fördelningsnyckel, men med särskilt beaktande av medfinansieringsbehovet.

C 3. Täckande av förluster på grund av kreditgarantier till företag på landsbygden m.m.

Prop. 1994/95:161

1993/94	Utgift	12 789 733	
1994/95	Anslag	1 000	
1995/96	Förslag	1 000	
	varav	1 000	beräknat för juli 1995–juni 1996

Från anslaget betalas utgifterna för att infria statliga garantier för lån till företag som fått stöd enligt förordningen (1994:577) om landsbygdsstöd och stöd till kommersiell service.

Från anslaget betalas också utgifterna för att infria statliga garantier för lån till företag i glesbygder och lån till kommersiell service enligt förordningen (1990:643) om glesbygdssöd (upphävd 1994:577). Vidare betalas från anslaget utgifterna för att infria garantier för lån som har lämnats enligt förordningen (1985:619) om glesbygdssöd (upphävd 1990:643), enligt förordningen (1979:638) om statligt stöd till glesbygd (upphävd 1985:619), enligt förordningen (1973:608) om statligt stöd till kommersiell service i glesbygd (upphävd 1980:877) samt enligt förordningen (1976:208) om statligt stöd till skärgårdsföretag och förordningen (1978:465) om särskilt stöd till lantbruksföretag i vissa glesbygder (upphävda 1979:638).

Den 1 juli 1985 skedde en övergång till engagemangsram för kreditgarantier till företag i glesbygder m.m. (prop. 1984/85:115, bet. 1984/85:AU13, rskr. 1984/85:354). Engagemangsramen kan successivt byggas upp tills den uppgår till 290 miljoner kronor. Länsstyrelsernas utrymme för ny kreditgivning skapas dels genom amorteringar av lån med statliga kreditgarantier som beslutats efter den 1 juli 1985, dels genom den successiva uppbyggnaden av en engagemangsram för respektive län. Förluster till följd av infriade garantier ger inte utrymme för ny garantgivning.

Länsstyrelserna

Samtliga länsstyrelser utom de i Kristianstads, Malmöhus och Hallands län har inkommit med anslagsframställningar. Sammanlagt föreslår länsstyrelserna en engagemangsram t.o.m. budgetåret 1995/96 på 353 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

För budgetåret 1994/95 är engagemangsramen fastställd till 290 miljoner kronor, vilket är den maximala nivå som beslutades 1985. Nivån höjdes med 35 miljoner kronor till innevarande budgetår. Eftersom beslutsnivån vad gäller nya garantier under förra budgetåret förblev låg, ca 20 miljoner kronor, och infriandena visar en sjunkande trend, bedömer vi

att nuvarande engagemangsram är tillräcklig även för budgetåret 1995/96. Om utrymmet i något enskilt län ändå tenderar att bli knappt förordar vi att garantier i första hand bör lämnas för tillväxtfrämjande investeringar i glesbygdsområden samt till kommersiell service i glesbygd. Ramen bör för tiden fram t.o.m. budgetåret 1995/96 tas upp med oförändrat belopp 290 miljoner kronor.

Prop. 1994/95:161

Anslaget bör för nästa budgetår tas upp med oförändrat belopp, 1 000 kronor.

C 4. Ersättning för nedsättning av socialavgifter

1993/94	Utgift	471 144 174	
1994/95	Anslag	500 000 000	
1995/96	Förslag	693 000 000	
	varav	462 000 000	beräknat för juli 1995 - juni 1996

Från anslaget, som disponeras av Riksförsäkringsverket (RFV), täcks fr.o.m. den 1 januari 1991 bortfall av avgiftsinkomster till följd av tillämpning av lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter.

Enligt denna lag skall den procentsats, efter vilken arbetsgivaravgifter respektive egenavgifter sammanlagt beräknas, sättas ned med tio procentenheter t.o.m. utgiftsåret 2000 för verksamheter inom vissa näringsgrenar som bedrivs i stödområde 1. I de delar av Norrbottens län, som inte ingår i stödområde 1, skall nedsättningen vara fem procentenheter t.o.m. utgiftsåret 1995 och i de delar av stödområde 2 som omfattas av nedsättningen skall nedsättningen vara tio procentenheter t.o.m. utgiftsåret 2000.

Riksförsäkringsverket

I sin anslagsframställning beräknar RFV, med utgångspunkt från gällande regler, medelsbehovet till 635 miljoner kronor för budgetåret 1995/96, varav 445 miljoner kronor för juli 1995 – juni 1996.

Regeringens överväganden

Vi har tidigare (avsnitt 9.3.1) föreslagit att systemet med nedsatta socialavgifter som stöd till näringslivet skall behållas. En marginell utökning i systemet föreslås genom att verksamheter i Älvsbyns kommun samt i de delar av Bodens och Piteå kommuner som ingår i stödområde 2 och i mål 6-området får, i likhet med övriga kommuner i Norrlands inland, nedsättning med tio procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1996. I övriga delar av Bodens och Piteå kommuner samt i hela Luleå kommun upphör nedsättningen av socialavgifter fr.o.m. 1 januari 1996.

Medelsbehovet på anslaget beräknas därför till 693 miljoner kronor för budgetåret 1995/96 varav 462 miljoner kronor för juli 1995 – juni 1996. Prop. 1994/95:161

C 5. Sysselsättningsbidrag

1993/94	Utgift	173 066 468	
1994/95	Anslag	250 000 000	
1995/96	Förslag	300 000 000	
	varav	200 000 000	beräknat för juli 1995 - juni 1996

Över anslaget, som disponeras av NUTEK, anvisas medel för sysselsättningsbidrag enligt förordningen (1990:642) om regionalpolitiskt företagsstöd. Enligt denna förordning lämnas sysselsättningsbidrag med 200 000 kronor per ökad årsarbetskraft i stödområde 1 och med 120 000 kronor i stödområde 2 och utbetalas under en femårsperiod (se avsnitt 9.2.3).

Vi har tidigare redogjort för utfallet av verksamheten med sysselsättningsbidrag under de senaste budgetåren (avsnitt 6.2).

Närings- och teknikutvecklingsverket

I sin anslagsframställning beräknar NUTEK, med utgångspunkt från gällande regler, medelsbehovet till 375 miljoner kronor för budgetåret 1995/96, varav 250 miljoner kronor för juli 1995 – juni 1996.

Regeringens överväganden

Vi har tidigare föreslagit att den av riksdagen beslutade höjningen av sysselsättningsbidraget inte skall genomföras och att bidrag fortsättningsvis skall lämnas med samma belopp som för närvarande (avsnitt 9.2.3).

Medelsbehovet på anslaget beräknas därför till 300 000 000 kronor för budgetåret 1995/96 varav 200 000 000 kronor för juli 1995 – juni 1996.

1993/94	Utgift	292 379 306	
1994/95	Anslag	300 000 000	
1995/96	Förslag	430 000 000	
	varav	286 667 000	beräknat för juli 1995 – juni 1996

Från anslaget lämnas bidrag till merkostnader för godstransporter enligt förordningen (1980:803) om regionalpolitiskt transportstöd.

Vi har tidigare redogjort för utfallet av verksamheten med transportstöd (avsnitt 6.2).

Närings- och teknikutvecklingsverket

NUTEK yrkar i sin anslagsframställning att 450 miljoner kronor anvisas för transportstöd för budgetåret 1995/96.

Regeringens överväganden

Vi har tidigare föreslagit att det regionalpolitiska stödet till godstransporter skall behållas oförändrat, men att en begränsad geografisk anpassning till EG:s villkor skall ske (avsnitt 9.3.2).

Medelsbehovet på anslaget beräknas därför till 430 miljoner kronor för budgetåret 1995/96 varav 286 667 000 kronor för juli 1995 – juni 1996.

C 7. Glesbygdsverket

1993/94	Utgift	17 717 174	Reservation	4 883 615
1994/95	Anslag	20 000 000		
1995/96	Förslag	30 930 000		
	varav	20 620 000		beräknat för juli 1995–juni 1996

Regeringen beslutade den 6 april i år att Glesbygdsmyndigheten fortsättningsvis skall heta Glesbygdsverket. Som en följd härav bör anslaget fr.o.m. nästa budgetår benämnas C 7. Glesbygdsverket. Verket har till uppgift att verka för förbättring av glesbygds- och landsbygdsbefolkningens levnadsförhållanden i olika delar av landet med tyngdpunkt i skogsläns inre delar samt i skärgårdsområdena.

Från anslaget betalas såväl förvaltnings- som projektkostnader.

Glesbygdsverket lämnade hösten 1992 en fördjupad anslagsframställning för budgetåren 1993/94–1995/96. I sin förenklade anslagsframställning för budgetåret 1995/96 begär verket oförändrad anslagsvolym men med pris- och löneuppräknings.

Verket har i sin årsredovisning beskrivit hur det bedrivit utredningsverksamhet, sektorssamordning, informations- och rådgivningsverksamhet, pilotprojekt samt uppföljning och utvärdering.

RRV:s revisionsberättelse innehåller inte några invändningar.

Regeringens överväganden

Verket skall enligt sin instruktion särskilt

1. bedriva utredningsverksamhet,
2. verka för central sektorssamordning,
3. lämna information och råd i glesbygdsfrågor,
4. initiera och medverka i projekt av pilotkaraktär av betydelse för glesbygdens utveckling,
5. genomföra central uppföljning och utvärdering av glesbygdsinsatser samt
6. samverka med andra organ i utvecklingen av glesbygden.

Med dessa direktiv har Glesbygdsverket i uppgift att utifrån ett helhetsperspektiv arbeta med glesbygdsfrågor.

Verkets årsredovisning, som följer riktlinjerna i regleringsbrevet, visar att arbetet efter en uppbyggnadsperiod nu funnit sina former.

Regeringen konstaterar att RRV inte har haft några invändningar i revisionsberättelsen.

Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen innebär en rad nya förutsättningar för den regionala utvecklingen och därmed också för glesbygd och landsbygd. Inom EU:s strukturfondspolitik får Sverige del av bl.a. mål 5b-stöd, som innebär främjande av landsbygdsutveckling. För närvarande pågår programarbete i de fem svenska 5b-regionerna. Glesbygdsverket har tilldelats sekretariatsfunktionen för 5b-regionen Skårgården samt vissa samordningsfunktioner för övriga 5b-regioner. Regeringen beräknar vissa medel för detta under anslaget.

Av anslaget avser 3 miljoner kronor Glesbygdsverkets fortsatta medverkan i ett utvecklingsarbete kring marknadsföringsfrågornas betydelse för landsbygdsutvecklingen inom ALA-gruppen vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

1993/94	Utgift	5 586 140	Reservation	1 306 170
1994/95	Anslag	6 500 000		
1995/96	Förslag	12 075 000		
	varav	8 050 000	beräknat för juli 1995–juni 1996	

Från anslaget betalas utgifterna för den verksamhet som Expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU) bedriver.

ERU har till uppgift att initiera och samordna forskning på regionalpolitikens område samt se till att forskningsresultaten blir kända och tillgängliga för olika intressenter.

ERU har i sin årsredovisning angivit att huvudmålet för verksamhetsåret har varit att anta samt påbörja genomförandet av ett nytt forskningsprogram. Vid verksamhetsårets slut pågick tretton projekt inom programmet som omfattar perioden 1993–1996.

RRV:s revisionsberättelse innehåller inte några invändningar.

Regeringens överväganden

Av ERU:s årsredovisning framgår att de riktlinjer för verksamheten som regeringen tidigare lagt fast väl återspeglas i det forskningsprogram som antagits och vars genomförande påbörjats under verksamhetsåret.

Regeringen konstaterar att RRV inte haft några invändningar i sin revisionsberättelse avseende ERU.

Sveriges medlemskap i EU innebär en rad nya förutsättningar för såväl den regionala utvecklingen i stort som för regionalpolitiken. Regeringen anser att det är en viktig uppgift att forskningsmässigt följa upp och analysera konsekvenserna av EU-medlemskapet i ett regionalt/regionalpolitiskt perspektiv. Det gäller t.ex. jämförelser av utvecklingen i olika avseenden mellan olika regioner i Sverige samt mellan dessa och jämförbara regioner i andra länder. Det bör också vara av stort intresse att studera hur olika aktörer lokalt och regionalt utnyttjar medlemskapet. I arbetet bör även ingå studier av den demokratiska förankringen av strukturfondsarbetet.

Regeringen anser mot denna bakgrund att ERU:s forskningsprogram bör kompletteras med forskning om konsekvenserna av ett EU-medlemskap i ett regionalt/regionalpolitiskt perspektiv. Regeringen beräknar vissa ytterligare medel för detta.

1993/94	Utgift	-67 965 050	Reservation	554 692 390 ¹⁾
1994/95	Anslag	1 000		
1995/96	Förslag	1 000		
	varav	1 000	beräknat för juli 1995-juni 1996	

¹⁾ De medel som vid budgetårsskiftet inte var ianspråktaga genom beslut uppgick till 437 miljoner kronor.

Över anslaget anvisas medel för lokaliseringslån som kan beviljas av länsstyrelserna, NUTEK eller regeringen. Räntor, avbetalningar och andra återbetalningar på lånen återförs till anslaget.

Vi har tidigare redogjort för utfallet av bl.a. lokaliseringslåneverksamheten under de senaste budgetåren (avsnitt 6.2).

Riksdagen beslutade våren 1992 att lokaliseringslån åter skall kunna lämnas för finansiering av projekt inom ramen för det regionalpolitiska företagsstödet (prop. 1991/92:100 bil. 11, bet. 1991/92:AU13, rskr. 1991/92:175).

Under budgetåret 1993/94 utbetalades 45,7 miljoner kronor i lokaliseringsslån. I räntor och amorteringar inbetalades 32,2 respektive 80,6 miljoner kronor. Utestående belopp vid låntagares konkurs var 43,4 miljoner kronor och eftergivet belopp i samband med företagsrekonstruktioner uppgick till 10,3 miljoner kronor. Utestående fordringar på lokaliseringsslån uppgick den 30 juni 1994 till 745,8 miljoner kronor.

Närings- och teknikutvecklingsverket

NUTEK föreslår att anslaget förlängs med ett formellt belopp för nästa budgetår.

Regeringens överväganden

Till lokaliseringslån har för budgetåret 1995/96 anvisats ett formellt belopp på 1 000 kronor.

Vi har tidigare berört hur verksamheten med lokaliseringslån fortsättningsvis bör bedrivas (avsnitt 9.2.1). Bland annat skall lån fortsättningsvis kunna lämnas även till rörelsekapital vid stöd till tjänsteföretag.

De förhållandevis stora förlusterna i verksamheten under de senaste åren har kraftigt reducerat lokaliseringsslånefondens storlek. Att fonden ökat under budgetåret 1993/94 beror på att utbetalningarna var små under detta budgetår på grund av att låneformen var avskaffad under ett par år.

Vi förväntar oss att en högre investeringsvilja i näringslivet skall medföra ökad efterfrågan på lokaliseringsslån. Lokaliseringslån kan ofta vara

ett alternativ till lokaliseringsbidrag som innebär mindre utgifter för staten. Prop. 1994/95:161

Några ytterligare medel behöver dock inte anvisas för nästa budgetår utan anslaget bör föras upp med endast ett formellt belopp.

C 10. Europeiska regionala utvecklingsfonden

Nytt anslag (förslag) 338 000 000

varav 225 333 000

beräknat för juli 1995–juni 1996

Över detta anslag kommer utbetalningarna från EG:s regionalfond att redovisas. Programperioden för strukturfonderna löper för Sveriges del mellan åren 1995 och 1999. Utbetalningarna från detta anslag kommer successivt att öka från år 1996 för att trappas ned i slutet av perioden. De sista utbetalningarna för programperioden beräknas ske under år 2001.

Utbetalningarna från EG:s övriga strukturfonder kommer att återfinnas dels under Arbetsmarknadsdepartementets anslag A. 7 Europeiska socialfonden dels under Jordbruksdepartementets huvudtitel avseende jordbruks- och fiskefonderna.

Regeringens överväganden

Under våren 1995 har regeringen tillsatt utredare som skall utarbeta förslag till utvecklingsprogram för de s.k. målområdena. Regeringen kommer därefter att överlämna förslag till program för de olika målområdena till EG-kommissionen som väntas fatta beslut om dessa under hösten. Innan kommissionen fattat sina beslut råder osäkerhet om tiden för utbetalningarna. Från vilken av strukturfonderna utbetalningarna kommer att ske beror på inriktningen av programmen och de konkreta projekten. Från EG:s regionalfond kommer medel att utbetalas till vissa projekt som ingår i strukturfondsprogrammen för målområdena 2, 5b, 6 och de s.k. gemenskapsinitiativen (se avsnitt 8.2).

11 Författningskommentar till förslaget till lag om ändring i lagen (1990:912) om nedsättning av socialavgifter

1 §

I paragrafen har stödområdesindelningen ändrats. Den nuvarande nedsättningen av socialavgifter med fem procentenheter såvitt avser näringslivet i Bodens, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommuner i Norrbottens län löper ut vid utgången av år 1995. När det gäller Älvsbyns kommun, Edefors och Gunnarsbyns församlingar i Bodens kommun samt f.d. Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt i Piteå kommun skall de från den

1 januari 1996 omfattas av nedsättningen med tio procentenheter enligt Prop. 1994/95:161 reglerna i 11-13 §§.

3 §

Första stycket har ändrats redaktionellt till följd av att stöd enligt 9 § upphör vid utgången av år 1995.

Andra stycket innehåller en ny bestämmelse varav framgår att verksamhet inom stålindustri, som omfattas av Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen, är inte berättigad till stöd enligt denna lag.

Även de nuvarande andra och tredje styckena har ändrats redaktionellt.

6 §

Paragrafen har ändrats redaktionellt för att tydliggöra undantagen i punkt 2.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 12 april 1995

Närvarande: statsrådet Sahlin, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Tham, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Johansson

Föredragande: statsrådet Sundström

Regeringen beslutar proposition 1994/95:161 Regionalpolitik.

